

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

**ХРЕСТОМАТІЯ
З ХОРОВОГО
ДИРИГУВАННЯ**

Частина I

Кропивницький – 2020

УДК 78.087.68 (072)
Н15

Рекомендовано до друку Методичною радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.
Протокол № 2 від 20 листопада 2019 р.

Рецензенти:

Растригіна А. М., доктор педагогічних наук, професор;
Кулікова С.В., кандидат педагогічних наук, старший викладач.

Хрестоматія з хорового диригування: навчально-методичний посібник для студентів перших курсів музичних відділень педагогічних ЗВО / Уклад.: С.П. Дьомін, Ж.В. Колоскова, К.П. Дьомін. – Кропивницький: ФОП Піскова М. А., 2020. – Ч.І. – 114 с.

У навчально-методичному посібнику міститься матеріал, призначений для роботи в класі хорового диригування на перших курсах музичних відділень педагогічних ЗВО. Хрестоматію укладено на творах та обробках народних пісень українських та зарубіжних композиторів. Також хрестоматія може бути корисною вчителям музичного мистецтва, хормейстерам для практичної роботи з хоровими колективами.

ВСТУП

Виховання особистості майбутнього вчителя являє собою багатокомпонентний процес, невід'ємною частиною якого є становлення його творчої особистості, що ґрунтується на виключній ролі музичного мистецтва. В умовах відродження хорової культури особливого значення набувають питання диригентської підготовки вчителя музики, що обумовлює необхідність вивчення комплексу диригентсько-хорових дисциплін.

Курс хорового диригування є однією з основних складових у системі підготовки студентів на факультетах мистецтв закладів вищої педагогічної освіти. Індивідуальна форма навчання, яка обумовлена специфікою вивчення предмету, дає змогу вирішувати складні завдання означеного курсу й сприяє розвитку креативної особистості студента-музиканта.

Виховання майбутнього вчителя музичного мистецтва у класі хорового диригування відбувається на підставі особистісного та диференційованого підходів, з огляду на які враховуються як особистісні якості студента, так і його професійно-педагогічний рівень.

Загалом хрестоматію побудовано за принципами послідовності та поступового ускладнення навчальних завдань на матеріалі українського мелосу від давніх часів до сучасності. На думку авторів, вивчення народнопісенної творчості сприятиме розвитку національної культури та виховання національної самосвідомості студентства, що є важливим в сучасних умовах духовного зубожіння молоді.

Навчально-методичний посібник упорядковано у відповідності до завдань навчальної дисципліни «Хорове диригування», він може використовуватися викладачами вокально-хорових дисциплін в процесі добору репертуару як складової підготовки майбутніх вчителів в класі хорового диригування та керівниками хорових колективів.

Згідно з навчальною програмою дисципліни «Хорове диригування»,
протягом I семестру студенти мають опанувати:

- основні принципи побудови диригентських схем та їх графічне зображення;
- прийоми відтворення метричних схем 3/4 та 4/4 у диригентському жесті у помірному темпі;
- диригентські штрихи *legato* та *non legato* у схемах 3/4 та 4/4;
- функції рук та оволодіти амплітудою диригентського жесту під час диригентського відтворення динамічних відтінків та витриманих тривалостей;
- будову хорової партитури та різні виклади фактури (монодичний, гомофонно-гармонічний, акордово-гармонічний, поліфонічний виклад твору);
- диригентсько-технічне засвоєння хорового твору й усвідомлено використовувати мануальну техніку як засіб втілення художнього змісту твору у диригентському жесті;
- спів хорових партій творів з супроводом і без супроводу, сольфеджуючи, зі словами, без підтримки інструменту і з одночасною грою партитури, дотримуючись норм і правил вокалу щодо співацької постави, звукоутворення й звуковедення, дихання (пофразного, ланцюгового) та дикції;
- характеристику хорових партій щодо діапазону, теситури, голосоведення, дихання, звуковедення, знати особливості хорового строю та ансамблю, подолання труднощів мелодичного (горизонтального) й гармонічного (вертикального) строю та ансамблю в хорі;
  - загальну характеристику особливостей анатоμο-фізіологічного, психічного і вокально-слухового розвитку дітей кожної вікової групи;
  - основні принципи добору репертуару;

- загальну характеристику вокально-хорових навичок: співацька постава, звукоутворення (атака звука), звуковедення, співацьке дихання, дикція. Комплексне їх формування у хоровому навчанні.

У II семестрі першого року навчання продовжується робота над:

- звільненням диригентського апарату та окремих його складових (плечевого поясу, передпліччя, ліктя, кисті);
- координацією частин диригентського апарату (рук, корпусу, обличчя, очей) – в процесі втілення хорового твору у диригентському жесті;
- відпрацюванням основних фаз диригентського жесту («дихання», «удар», «точка», «відбиття») та початку диригентського виконання («увага», «замах», «вступ») до різних лічильних одиниць при відтворенні основних диригентських схем;
- показом вступів окремим голосам на різні долі та їх зняття та відпрацюванням прийомів показу ритмічних малюнків з чергуванням чвертних та половинних тривалостей у три- чотиридольному метрі;
- диригентським втіленням схеми дводольного розміру (2/4) *legato* та *non legato*;
- диригуванням творів тридольного, чотиридольного, дводольного розмірів у помірному та швидкому темпах;
- оволодінням прийомами показу у диригентському жесті динамічних відтінків (зміна амплітуди жесту, сили, позицій рук в залежності від нюансування) та пауз;
- вивченням хорової партитури у відповідності до вимог техніки диригування для жіночого, чоловічого, дитячого та мішаного хорів;
- виконанням партитури хорового твору *a cappella* (дво-трилінійних) на фортепіано та одночасним інтонуванням вилученої з неї хорової партії, а також оволодінням прийомами настроювання на тональність твору від камертона *ля*;
- вокально-інтонаційним засвоєнням твору та співом по горизонталі та вертикалі;

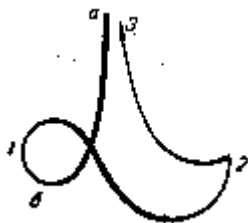
- усним аналізом хорової партитури;
- вивченням шкільного репертуару [3].

Зважаючи на змістове наповнення навчальної програми з хорового диригування, до посібника включено твори різних жанрів та стилів: обробки народних пісень, зразки хорової класики, твори шкільного пісенного репертуару, твори сучасних композиторів для різних складів хору. Це не тільки сприятиме опануванню диригентської техніки, а й збагаченню музично-педагогічного репертуару майбутніх фахівців у подальшій професійній діяльності.

Перша частина хрестоматії складається з трьох розділів (3/4, 4/4, 2/4), матеріал у яких згруповано за видами (твори а capella, твори з супроводом). Кожний твір збірки супроводжується методичними рекомендаціями щодо обсягу диригентських знань, вмінь та навичок, які має набути студент у процесі навчання. На початку розділів стисло подається навчальний матеріал з роз'ясненням основних диригентських завдань, що буде придатним для самостійної студентської роботи. Наприкінці збірки міститься словник музичних термінів, які використовуються у поданих творах та короткі відомості про композиторів. Усі хорові твори, що представлені у хрестоматії, подаються мовою оригіналу.

РОЗДІЛ І

Опанування розміру $\frac{3}{4}$

Тридольна схема, в порівнянні з іншими диригентськими схемами, є найбільш зрозумілою за малюнком долей. Вона складається з трьох жестів: перший жест починають енергійно вниз до точки **б**. Не доводячи до неї, руку повертають трохи ліворуч й роблять другий жест праворуч, накреслюючи рукою довгу криву з деяким спрямуванням донизу і закінчують його трохи вище. Третій, найслабший жест роблять під гострим кутом кривою лінією ліворуч і закінчують схему жестом угору у вихідній точці **а**. Під час виконання схеми не повинно бути зупинок між жестами [4, с.18]. Зауважимо, що подібний малюнок схеми характерний для творів у повільному темпі.

Серед помилок, які зустрічаються під час виконання тридольної схеми, відзначимо надмірне випрямлення руки у ліктьовому суглобі та опущення кисті під час виконання другої долі. Це призводить до дуже розгонистої другої долі без точки опори, тому для уникнення подібних помилок автори рекомендують під час виконання підготовчого руху до другої долі вести другу долю від себе не просто вбік, а обов'язково зверху вниз. Під час виконання студентом третьої долі потрібно слідкувати, щоб він угору вів її зап'ястком, а не тільки пальцями (асоціація з веденням смичка скрипалем). Також студент має усвідомлювати, що йому необхідно пластично пов'язувати усі долі між собою в межах музичного такту за умови ведучої ролі сильної першої долі [1, с. 26].

ТВОРИ БЕЗ СУПРОВОДУ

Закувала зозуленька

(Укр. нар. пісня)

Обр. М. Леонтовича
(1877 - 1921)

Andante con dolore

C. *p*
1. За - ку - ва - ла зо - зу - лень - ка на сто - до - лі, на ро - зі;

A. *p*
1. За - ку - ва - ла зо - зу - лень - ка на сто - до - лі, на ро - зі;

5
за - пла - ка - ла дів - чи - нонь - ка в бать - ка на по - ро - зі.
за - пла - ка - ла дів - чи - нонь - ка в бать - ка на по - ро - зі.

2. Не куй, не куй, зозуленько, на стодолі, на розі,
Не плач, не плач, дівчинонько, в батька на порозі.
3. "Іду яром до криниці, коромисло гнеться,
Чом до мене, моя мати, ніхто не пришлеться?"
4. "Багач, дочко, не захоче, а бідний не сміє,
Нехай твоя руса коса зіллям зеленіє".

Характер звуковедення - легато. Цей твір автори рекомендують використовувати на початку ознайомлення студента з тридольною схемою: його фактура нескладна для вивчення, руки виконують паралельні рухи. Також твір корисний для опрацювання навички показу витриманої тривалості на другій долі такту.

Наступає чорна хмара

(Укр.нар.пісня)

Обр. М. Леонтовича
(1877 - 1921)

Andante mesto

1. На - сту - па - є чор - на хма - ра на бі - лу - ю

гей, гей, на бі - лу - ю хма - ру.

хма - ру, гей, гей, на бі - лу - ю хма - ру.

2. Ой ходімо, товарищу,
На той бік помалу,
Гей, гей, на той бік помалу.

3. А до теї дівчиноньки,
Що я любив змалу,
Гей, гей, що я любив змалу.

4. А до теї дівчиноньки,
Що вірно кохався,
Гей, гей, що вірно кохався.

5. Вона мене осудила;
Судять же нас люди,
Гей, гей, судять же нас люди.

6. "Не я тебе осудила,
Судять же нас люди,
Гей, гей, судять же нас люди.

7. Що з нашого коханнячка
Нічого не буде,
Гей, гей, нічого не буде.

8. Що напес коханнячко
Ні в користь, ні вжитку,
Гей, гей, ні в користь, ні вжитку.

9. Тільки нема очкам спання
Й ніжкам одпочинку,
Гей, гей, й ніжкам одпочинку.

Характер звуковедення – легато. Партитуру твору викладено загалом рівними тривалостями, що сприятиме засвоєнню тридольної схеми. Ритм сприятиме опрацюванню показу витриманої тривалості на другій долі такту. Руки диригента виконують паралельні рухи.

ПІШОВ МИЛИЙ

(Укр. нар. пісня)

Обр. М. Леонтовича
(1877 - 1921)

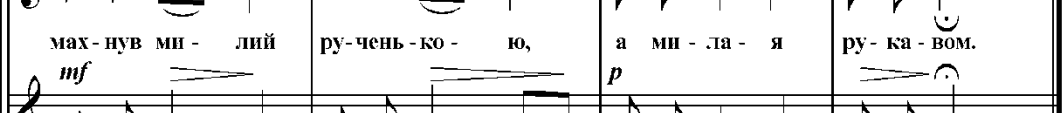
Moderato
mf *p*

C.1.2.

1. Пі-шов ми - лий луж - ком, луж - ком, а ми - ла - я бе - реж - ком,

5 *mf* *p*

C.1.

C.2.

мах - нув ми - лий ру - чень - ко - ю, а ми - ла - я ру - ка - вом.

A. *mf* *p*

A.

мах - нув ми - лий ру - чень - ко - ю, а ми - ла - я ру - ка - вом.

2. Було літо прекрасне, пізня осінь настає,-
В саду травка посихає, вже і квіток не стає.
3. Всі криниці замерзають, піде річки не течуть,-
Беруть милого в солдати, та ще й плакати не дають.
4. Тепер же я залишилася ні покривка, ні вдова,-
Тепер же я залишилася рекруточка молода.

Характер звуковедення - легато. Твір корисний для опрацювання навички поступового включення голосів, а також засвоєння прийомів затримки тривалості на другій долі такту та зняття на третій долі. Також потрібно звернути увагу на підкреслення другої долі у відповідності з поетичним текстом.

Павочка ходить

(Укр. нар. пісня)

Переклад для
жіночого І.Польоха

Обр. К. Стеценка
(1882 - 1922)

Moderato

p *Одна*

С. 1. Па-воч ка хо - дить, пі - р'яч-ко ро-пить. Щед-рий ве - чір доб-рим лю-дям.

5 *Vсі* *Двоє* *tr*

Щед-рий ве - чір доб-рим лю-дям. 2. За не-ю хо - дить крас-на ді-вонь-ка.

9 *Vсі*

Щед-рий ве - чір доб-рим лю-дям. Щед-рий ве - чір доб-рим лю-дям.

13 *mf*

С. 3. Пі - р'я зби-ра - є, ві - нок зви-ва - є. Щед-рий ве - чір доб-рим лю-дям.

А. *mf*

Пі - р'я зби-ра - є, ві - нок зви-ва - є. Щед-рий ве - чір доб-рим лю-дям.

Характер звуковедення - легато. Цей твір надасть можливість позиційно опрацювати навичку вступів солістів та повного складу хору. Рекомендується звернути увагу на підкреслення першої та другої долей такту у відповідності з поетичним текстом.

Тиха вода

(Укр. нар. пісня)

Обр. М. Леонтовича
(1877 - 1921)

Moderato
mp

C.1.
C.2.
A.

1. Ти - ха во - да, ти - ха во - да бе - ре - жеч - ки ло - мить,
мо - ло - дий ко - зак, мо - ло - дий ко - зак пол - ков - ни - ка про - сить.

5

мо - ло - дий ко - зак, мо - ло - дий ко - зак пол - ков - ни - ка про - сить.

2. "Пусти мене, полковнику, із війська додому,
Бо вже скучила, бо вже змучилась дівчина за мною". (2)
3. "Ой рад би я пустити тебе, так довго ти будеш,
А напийсь води, ще й холодної - дівчину забудеш!" (2)
4. "Пив я воду, пив холодну, та й не забуваю,
Поки жив буду - не забуду я, кого я кохаю". (2)

Характер звуковедення - легато. В процесі роботи слід звернути увагу на співвідношення поетичного та музичного текстів та припадання смислового наголосу на другу долю такту. Також цей твір надасть можливість опрацювати навичку виконання пунктирного ритму.

Моється цапля

(Угорська нар. пісня)

Помірно

tr

C. 1. Мо - ет - ся цап - ля све - жей во - ди - цей, цап - ля по -

A. 1. Мо - ет - ся цап - ля све - жей во -

6

- е - дет вгос - ти к сес - три - це.

- ди - цей, цап - ля по - е - дет вгос - ти к сес - три - це.

2. Цаплю сестрица ждѣт не дожѣтся,
Чисто прибрала дом, как ведѣтся.

3. Вийдет с поклоном гостѣ навстрѣчу,
С хлебом да солью, с ласковой рѣчью.

Характер звуковедення - легато. Цей твір є прикладом канону в хорівій літературі, форма якого постійно зустрічається в практиці розвитку навичок багатоголосся. В процесі вивчення слід звернути увагу на вступ другого голосу та вимкнення першого, що сприятиме розвитку координації рук.

В полі, полі плужок ходить

(Укр. нар. пісня)

Обр. М.Леонтовича
(1877-1921)

Moderato

C.1.
C.2.
A.

1. В по - лі по - лі плу-жок хо - дить. Щед-рий ве - чір, доб-рий ве - чір!
Щед-рий ве - чір,

5
Доб - рим лю - дям на весь ве - чір!
Доб - рим лю - дям на весь ве - чір!

2. За тим плужком Господь ходить.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

3. Святий Петре поганяє.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

4. Божа Мати їсти носить.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

5. Їсти носить, Бога просить.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

6. Ори, Синку, цюю нивку.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

7. Та посієм пшениченьку.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

8. З колосочка — то жменьочка.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

9. А з снопочка — четверточка.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір

10. А з другого — жита много.
Щедрий вечір, добрий вечір!
Добра зичим вам в цей вечір!

Характер звуковедення – легато. Твір корисний для розвитку координації рук, навички поступового включення голосів, показу фермати. Також потрібно звернути увагу на підкреслення другої долі у відповідності з поетичним текстом.

Защбетала та й ластівонька

(Укр. нар. пісня)

Обр. Ю. Корчинського
(1921 - 1990)

Помірно

1. За - ще - бе - та - ла та й лас - ті - вонь - ка. У но - во - річ - ний ве - се - лий ве - чір.
У но - во - річ - ний ве - се - лий ве - чір.

9 До гос - по - да - ря так про - мов - ля - ла. У но - во - річ - ний го - мін - кий ве - чір:
так про - мов - ля - ла. У но - во - річ - ний го - мін - кий ве - чір:

2. "У тебе діти, як квіти в полі.
У новорічний щасливий вечір.
Слухняні вдома, пильні у школі.
У новорічний радісний вечір.
3. Тобі щедрі, тобі співам.
У новорічний святковий вечір.
Щастя, здоров'я й миру бажаєм!
У новорічний врочистий вечір.
4. Щастя, здоров'я усій родині.
На роки довгі, літа щасливі!
Миру на благо рідній країні.
На роки довгі, віки щасливі!"

Характер звуковедення – легато. Твір рекомендований до опрацювання тридольної схеми. Партитуру твору викладено рівними тривалостями. Вивчення даної пісні сприятиме опрацюванню навичок почергового включення хорових партій та показу фермати на першій долі.

Заповіт

Вірші Т.Шевченка
(1814 - 1861)

Мелодія Г.Гладкого
(1849 - 1894)

Помірно

C.1.
C.2.
A.

1. Як у-мру, то по-хо-вай-те ме-не на мо-ги-лі.

1. Як у-мру, то по-хо-вай-те ме-не на мо-ги-лі.

5

Се-ред сте-пу ши-ро-ко-го на Вкра-ї-ні ми-лій. ми-лій

1. 2.

2. Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.

Характер звуковедення - легато. Твір корисний для розвитку навички почергових вступів та опрацювання показу фермати, а також змін у нюансуванні.

Нова рада стала

Перекладення для
дитячого хору
П.Мережина
(1941)

(Укр. нар. пісня)

Обр. К. Стеценка
(1882 - 1922)

f Урочисто

1. Но - ва ра - да ста - ла, я - ка не бу - ва - ла:
над зем - ле - ю зо - ря яс - на на весь світ за - ся - ла.

1. Но - ва ра - да ста - ла, я - ка не бу - ва - ла:
над зем - ле - ю зо - ря яс - на на весь світ за - ся - ла.

2. В ясний вечір новорічний
Шлем вам побажання:
"Буть здоровими й жити вічно,
Стрічать зірки ранні".

3. Миру ми бажаєм, люди,
У цілому світі.
Хай вам щастя буде всюди
Й щедро сонце світить.

Характер звуковедення - легато. Твір корисний для розвитку навичок виконання пунктирного ритму та витриманих тривалостей.

Колядка

Сл. народні

Муз. Є. Карпенка

Спокійно
p

С. 1. Із не-бі зі-ронь-ка за-сві-ти-ла-ся, світ-ло яс-не-є про-ли-ла. У Ізиф-ле-є-мі
2. Ді-ва пре-свя-та Бо-гу мо-лить-ся, та хва-лу йо-му воз-да-є. а Ді-ти-нонь-ка

А. світ-ло яс-не-є про-ли-ла. У Виф-ле-є-мі
та хва-лу йо-му воз-да-є. а Ді-ти-нонь-ка

6

С. Ді-ва чис-та-я Спа-са на-шо-го ро-ди-ла.
у-смі-ха-єть-ся, нам грі-хи тяж-кі про-ща-є.

А. Ді-ва чис-та-я Спа-са ро-ди-ла. Спо-чи-ва-є Він
у-смі-ха-єть-ся, грі-хи про-ща-є. Па-у-єіх-цер-квах

10

С. у вер-те-пі, за-ко-ли-са-ний сві-ту Цар.
за-дзво-ни-ли в дзвін, див-ний спів з не-бес ли-не знов.

А. у вер-те-пі, за-ко-ли-са-ний сві-ту Цар.
за-дзво-ни-ли в дзвін, див-ний спів з не-бес ли-не знов.

13

С. а волх-ви спі-шать у-кло-ни-ти-ся і Ца-ря цьо-го при-ві-тять.
За-раз Бо-жий Син хо-дить се-ред нас і у-сім да-ру-є лю-бов.

А. а волх-ви спі-шать у-кло-ни-ти-ся і Ца-ря при-ві-тять.
За-раз Бо-жий Син хо-дить се-ред нас і да-ру-є лю-бов.

Характер звуковедення – легато. Твір корисний для розвитку навички показу почергових вступів та переводу підголосків на третій долі.

Свята ніч

Вірші Йозефа Мора
(1792 - 1848)

Муз. Ф. Грубера
(1787 - 1863)

Помірно

Кода

С.1.
С.2.

Свя - та ніч, ти - ха - я ніч. /ніч.

1. Свя - та ніч,
2. Ти - ха ніч,
3. Свя - та ніч

А.

Свя - та ти - ха - я ніч. /ніч.

Чол.
гол.

...ти - ха - я ніч. /ніч.

1. Свя - та
2. Ти - ха
3. Свя - та

С.1.
С.2.

ти - ха ніч, яс - ність б'є від зір - ниць. Ди - ти - нонь - ка
свя - та ніч, ой, зіт - ри сльо - зи з віч, Бо Син Бо - жий
на - ста - с, яс - ний блиск з не - ба б'є. В под - ськім ті - лі

А.

яс - ність б'є від зір - ниць. Ди - ти - нонь - ка
ой, зіт - ри сльо - зи з віч, Бо Син Бо - жий
яс - ний блиск з не - ба б'є. В под - ськім ті - лі

Ч.Г.

ніч, ти - ха... яс - ність б'є від зір - ниць. Ди - ти - нонь - ка
ніч, свя - та... ой, зіт - ри сльо - зи з віч, Бо Син Бо - жий
ніч, на - ста... яс - ний блиск з не - ба б'є. В люд - ськім ті - лі

С.1.
С.2.

Пре - свя - та, та - ка яс - на, мов зо - ря,
йде до нас, ці - лий світ лю - бо - в'ю спас,
Бо - жий Син: прий - шов ни - ні в Ви - фле - ем:

А.

Пре - свя - та, та - ка яс - на, мов зо - ря,
йде до нас, ці - лий світ лю - бо - в'ю спас,
Бо - жий Син: прий - шов ни - ні в Ви - фле - ем:

Ч.Г.

Пре - свя - та, та - ка яс - на, мов зо - ря,
йде до нас, ці - лий світ лю - бо - в'ю спас,
Бо - жий Син: прий - шов ни - ні в Ви - фле - ем:

3

C.1.
 C.2.
 A.
 Ч.Г.

спо - чи - ва - є в ти - хім сні, в ти - хім сні.
 ві - тай нам, свя - те Ди - тя, свя - те Ди - тя!
 шоб спас - ти ці - лий світ, ці - лий світ.

спо - чи - ва - с в ти - хім сні, в ти - хім сні.
 ві - тай нам, свя - те Ди - тя, свя - те Ди - тя!
 шоб спас - ти ці - лий світ, ці - лий світ.

2. Тиха ніч, свята ніч!

Ой, зітри сльози з віч,
 Бо Син Божий йде до нас,
 Цілий світ любов'ю спас,
 Вітай нам, святе Дитя!

3. Свята ніч настає,

Ясний блиск з неба б'є,
 В людськiм тілі Божий Син:
 Прийшов нині в Вифлєсєм:
 Щоб спасти цілий світ.

Характер звуковедення - легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування рухів рук та роботи у різних позиціях, а також опанування навички виконання пунктирного ритму та витриманих тривалостей.

Перекл. для неповного міш. хору К.Дьоміна

ТВОРИ З СУПРОВОДОМ

Різдво

Сл. І. Цеслюкевич
Переклад
Н. Спіфаної

Муз. І. Цеслюкевич
(1955 - 2015)

Помірно

Piano

mp

Ped. * *sim.*

6

C.
A.

mp

1. В серд - ці ра - дість і теп -

Ped. * *sim.*

12

- ло, бо прий - шло вже Рі - здво. Свя - то

18

ся - є крізь вік - но, на - сту - пи - ло вже Різ -

2 24

- дво, на - сту - пи - ло вже Різ - дво.

29 *Закінчення*

tr

Ped. * sim.

33

Ped. *

2. О чудесне дитинча,
Світлом сяєш у серця.
Пастухи і королі:
Всі чекали на зорі.

3. Ангели в ночі святі
Всі співають лиш Тобі.
Зорі водять хоровод,
Дуже тішиться народ.

4. Все чудово і прекрасно,
Стало в темряві так ясно.
В серці радість і тепло
Наступило вже Різдво.

Характер звуковедення – спокійне легато. В процесі роботи автори рекомендують виконавцю звернути увагу на проведення гарної оркестрової теми на початку та наприкінці твору, що сприятиме розвитку функції розмежування рук. Метро-ритмічний малюнок партій включає як рівні чверті, витримані тривалості, так і пунктирний ритм.

Розмовляла калинонька

Сл. А. Пашка
(1918 - 1991)

Муз. А. Кос-Анатольського
(1909 - 1983)

Moderato

Piano *mf*

rit.

5 **♩** *p* **Один**

1. Роз-мов-ля - ла ка-ли-нонь-ка в по-лі з мо-ло-день-ким ду-бом:

p a tempo

9 *mf*

C. "Як-би ме-ні на-пи-ти-ся вво-лю, як-би ме-ні на-пи-ти-ся вво-лю,

mf

A. "Як-би ме-ні на-пи-ти-ся вво-лю, як-би ме-ні на-пи-ти-ся вво-лю,

mf

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). It begins with a piano introduction marked 'Moderato' and 'Piano' with a dynamic of 'mf'. The introduction features a melody in the right hand and a bass line in the left hand, with a 'rit.' (ritardando) marking at the end. The vocal entry starts at measure 5 with a single note marked 'p' and 'Один'. The first vocal line (1.) has the lyrics 'Роз-мов-ля - ла ка-ли-нонь-ка в по-лі з мо-ло-день-ким ду-бом:'. The piano accompaniment continues with a steady bass line and chords in the right hand, marked 'p a tempo'. At measure 9, there are two vocal parts: a Soprano (C.) and an Alto (A.), both with the lyrics '"Як-би ме-ні на-пи-ти-ся вво-лю, як-би ме-ні на-пи-ти-ся вво-лю,'. The piano accompaniment continues with a similar texture, marked 'mf'.

2 ¹³

1. 3. 2. 4.

роз-цві-га-ла б лю-бо. ста-ну."

роз-цві-га-ла б лю-бо. ста-ну."

mf

5. 3 ду - бом.

3 ду - бом.

5.

rit.

rall.

p

15

rall.

p

Характер звуковедення – легато. Вивчення даного твору є корисним для розвитку навички розмежування рухів рук та роботи у різних позиціях, оскільки необхідний показ солісту, хору та оркестру. Також цей твір надасть можливість опанувати навички виконання пунктирного ритму.

Веснянка

Українська народна пісня

1

Обр. Л. Ревуцького
(1889 - 1977)

Moderato

C.
A.

1. А вже вес-на,
2. Мо - лю - до - му

Moderato *tr.* *f* *rit.* *a tempo* *8va*

4
а вже крас-на, із стріх во-да кап-ле, із стріх во-да кап-ле,
ко - за - чень-ку ман-дрі - воч-ка пах - не, ман - дрі - воч-ка пах - не,

7
із стріх во - да кап - ле.
ман-дрі - воч-ка пах - -не.

1. 2. 1. 2.

2 ¹¹

3. Як по - ї - хав ко - за - чень - ко у чис - те - є по - ле,
4. За ним мо - лю - да дів - чи - на: "вер - ни - ся, со - ко - ле",

14

у чис - те - є по - ле, у чис - те - є по - ле.
"вер - ни - ся, со - ко - ле", "вер - ни - ся со - ко - ле"!

colla parte

18

5. По - ман - дру - вав ко - за - чень - ко з Лу - бен до При - лу - ки,
6. За ним і - де дів - чи - нонь - ка, ло - мить сво - ї ру - ки,

21

з Лу - бен до При - лу - ки з Лу - бен до При - лу -
ло - мить сво - ї ру - ки, ло - мить сво - ї ру -

1. 23

- ки. - ки.

1. А вже весна, а вже красна,
Із стріх вода капле. (3)
2. Молодому козаченьку
Мандрівочка пахне. (3)
3. Як поїхав козаченько
У чистеє поле. (3)
4. За ним молода дівчина:
"Вернися, соколе!" (3)
5. Помандрував козаченько
З Лубен до Прилуки. (3)
6. За ним іде дівчинонька.
Ломить свої руки. (3)

Характер звуковедення - легато. Твір куплетно - варіаційної форми з використанням розвинутого фортепіанного супроводу є нескладним для вивчення в класі хорового диригування й буде корисним для розвитку навички розмежування функцій рук.

Пісня про Дніпро

Вірні Т. Масенка

Муз. П.Л. Майбороди
(1918 - 1989)

Стримано

Piano

The piano introduction is in 3/4 time, key of D major. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a quarter rest followed by a quarter note G4, then a quarter note A4, and a quarter note B4. The bass line consists of a series of eighth notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2. There are triplets of eighth notes in both hands. The piece ends with a fermata over the final chord.

5 **Со.ю**
mf

1. Ти те-чеш ві-ки, Дніп-ре, сер-цю ми-лій, во-ди ши-

The vocal line begins with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The piano accompaniment features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The bass line consists of a series of eighth notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2. There are triplets of eighth notes in both hands.

10 **Дует**
f

-ро-кі, яс-на да-лі-на! Лю-би-мо те-бе,

The vocal line continues with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The piano accompaniment features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The bass line consists of a series of eighth notes: G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2. There are triplets of eighth notes in both hands.

2

15

як бать-ки лю - би - ли, на - ша ти сла - ва й вес - на!

8va

20

Хор

Лю-би-мо те - бе, як бать-ки лю - би - ли, на - ша ти

3

8va

25

сла - ва й вес - на!

1.2.

1.2.

3 3 3

8va

3

28

3.

/- ря.

3.

3 3 3

8va.

1. Ти течеш віки,
Дніпре, серцю милий,
Води широкі, ясна далина!
Любимо тебе,
Як батьки любили,
Наша ти слава й весна!
2. Пам'ята народ,
Скільки сліз і горя
Знали в минулім твої береги,
Та ворожу кров
Ти носив до моря,
Велетню наш дорогий!
3. Сяє Київ наш
У цвіту каштанів,
Світить степам Дніпрогесу зоря.
Устає в садах
Над тобою Канів
В славі живій Кобзаря.

Характер звуковедення - легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, виконання пунктирного ритму, витриманих тривалостей та позиційного показу партій солістів, хору, фортепіанного супроводу у динамічному розвитку.

БІЛІ КАШТАНИ

Сл. Анд. Малишка
(1912-1970)

Муз. П. Майборода
(1918-1989)

Помірно, наспівно

Тенор

p

1. Бі - лі каш - та - ни, світ - лі вог - ні
2. Го - ри ви - со - кі, синь дні - про - ва,
3. Так во - по ста - пе, так во - по с...

Помірно, наспівно

Piano

p *mf* *p*

8

Тенор. Баритон

де б не бу - вав я - лю - бі ме - ні. Ки - їв - ські но - чі,
мо - ло - дість па - ша віч - по жп - ва. Рід - па сто - ли - пе,
Бі - лі каш - та - ни - щас - тя мо - с. Ки - їв - ські но - чі,

14

mf *p sub.*

зу - стрі - чі в са - ду - в сер - ці, ку - ди не пі - ду.
ти мо - я вес - па, світ - ла, по - го - жа, яс - па!
зу - стрі - чі в са - ду - в сер - ці, ку - ди не пі - ду.

mf *p sub.*

Хор

2 20

С. А. *f* *p*

Ки - їв - ські но - чі, зу - стрі - чі в са - ду - в сер - ці, ку - ди не пі -

Т. Б. *f* *p*

Ки - їв - ські но - чі, зу - стрі - чі в са - ду - в сер - ці, ку - ди не пі -

26

1.2. 3.

-ду. *rit.*

-ду. *rit.*

1.2. 3.

mf *pp*

Характер звуковедення - легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, виконання пунктирного та синкопованого ритму, витриманих тривалостей й роботи у різних позиціях.

А вже весна

Хор із опери "Зима і Весна"

Муз. М.Лисенка
(1842 - 1912)

Помірно. Весело

f *rosso* *p* *legg.* *cresc.*

C.
A.

А вже вес-на, а вже крас-на, із стріх во-да кап - ле, із стріх во-да кап - ле,

Помірно. Весело

f *p* *legg.* *cresc.*

Piano

5

f

із стріх во-да кап - ле. Мо - ло - до - му ко - за - чень-ку

f

9

ман-дрі-воч-ка пах-не, ман-дрі-воч-ка пах-не, ман-дрі-воч-ка пах-не.

2¹³

Як по - ї - хав ко - за - чень - ко у чи - сте - є по - ле, у чи - сте - є по - ле,

17

у чи - сте - є по - ле, за ним, за ним дів - чи - нонь - ка:

21

"Вер - ни - ся, со - ко - ле! Вер - ни - ся, со - ко - ле, вер - ни - ся, со - ко - ле! Вер - ни - ся, со - ко - ле,

26

вер - ни - ся, со - ко - ле, вер - ни - ся, со - ко - ле!" "Не вер - ну - ся, за - ба - рю - ся:

31 *p legg.* *cresc.* *f* *f* 3

гор-ду-еш ти мно-ю, гор-ду-еш ти мно-ю, гор-ду-еш ти мно-ю. А вже ж бу-де

36

те гор-ду-ван-ня все пе-ред то-бо-ю, все пе-ред то-бо-ю, все пе-ред то-

40 *p* *dim.* *e animato poco a poco cresc.* *p*

все пе-ред то-бо-ю, все пе-ред, -бо-ю. Все пе-ред то-бо-ю, все пе-ред, все пе-ред то-бо-ю,

44 *cresc.* *f* *cresc.* *f*

все пе-ред, все пе-ред, все пе-ред то-бо-ю, пе-ред то-

4 48

- бо - ю, то - бо - ю."

53

56

Характер звуковедення - перемінний - легато, нон легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, показу різноманітної динаміки.

Ой черчику та горобчику

Українська народна пісня

Обр. Ю. Соколовського

Швидко

Piano

The score is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It begins with a piano introduction marked 'Piano' and 'Швидко' (Allegretto). The piano part features a rhythmic melody in the right hand and a harmonic accompaniment in the left hand. Dynamics include *f* and *sf*.

5 *mf*
 C. Ой чер-чи-ку та го-роб-чи-ку! По-линь, по-линь та по са-доч-ку!

9 *mf*
 C. По-линь, по-линь та по са-доч-ку, роз-ка-жи нам у-сю прав-доч-ку:
 A. По-линь, по-линь та по са-доч-ку, роз-ка-жи нам у-сю прав-доч-ку:

13

The score concludes with a piano section marked 'Piano' and 'sf', mirroring the initial piano introduction.

2 17 *mf*

Ко - му во - ля, ко - му не - во - ля? А па - руб - кам у - ся во - лень - ка,
 Ко - му во - ля, у - ся во - лень - ка,

21

за скри - поч - ку та за ду - доч - ку, за ша - поч - ку та й на ву - ли - цю!
 за скри - поч - ку та за ду - доч - ку, за ша - поч - ку та й на ву - ли - цю!

25

За скри - поч - ку та за ду - доч - ку, та за ша - поч - ку та й на ву - ли - цю!
 За скри - поч - ку, за ду - доч - ку, за ша - поч - ку та й на ву - ли - цю!

Ой черчику та горобчику!
Полинь, полинь та по садочку!

Полинь, полинь та по садочку,
Розкажи нам усю правдочку:

Кому воля, кому неволя?
А парубкам уся воленька;

За скрипочку та за дудочку, ! *Дівці*
За шапочку та й на вулицю!

Характер звуковедення - рухливе легато. Розкриття художньо - образного змісту твору передбачає використання легкого, невеликого за амплітудою кистьового жесту. Вивчення даного твору в класі хорового диригування сприятиме розвитку координації функцій рук, зокрема під час опрацювання вступів партій на першу та другу долі у тридольному розмірі, а також виконання виразного фразування.

Матері

Вірші М.Щербака

Муз.Ю.Михайленко

Moderato

Piano

Чол. гол. *mf*

1. Про-міль сон-ця ве-сел-ка пря-де. За-ча-
 2. Мрі-ють ма-ми, щоб ді-ти рос-ли, від-да-
 3. Ки-нув день зо-ло-ті я-ко-ри на кві-

mp

C. *mf*

І су-цвіт-тя ря-не й мо-ло-де
 Щоб во-ни на-зав-жди збе-ре-гли
 А дов-ко-ло шум-лять я-во-ри,

A. *mf*

І су-цвіт-тя ря-не й мо-ло-де
 Щоб во-ни на-зав-жди збе-ре-гли
 А дов-ко-ло шум-лять я-во-ри,

Чол. голоси *mf*

- ро-ва-ний день по-сміх-нувсь.
 -ють всю лю-бов і теп-ло.
 -ту-чі лу-ги і по-ля.

Перекл. для неповного міш. хору К.Дьоміна

21 Приспів:

ні - жить ко - си ко - ха - них ма - тусь. Ма - те - рі, до - ро - гі ма - те -
 най - свя - ті - ших чут - тів дже - ре - ло. ло. Ма - те - рі, до - ро - гі ма - те -
 го - лос ма - те - рі чу - є зем - ля. ля. А... А... А...

ні - жить ко - си, ко - си ма - тусь. Ма - те - рі, до - ро - гі ма - те -
 най - свя - ті - ших дже - ре - ло.
 го - лос чу - є, чу - є зем - ля.

28

- рі, ма - те - рі, сі - я - чі доб - ро - ти і лю - бо - ві. Ви, мов зо - рі, що ся - ють вго -
 - рі, сі - я - чі доб - ро - ти і лю - бо - ві. Ви, мов зо - рі, що ся - ють вго -
 - рі, сі - я - чі доб - ро - ти і лю - бо - ві. Ви, мов зо - рі, що ся - ють вго -

РОЗДІЛ II

Опанування розміру 4/4

не

Чотиридольна схема складається з чотирьох жестів: перший жест виконують згори від точки *a* енергійно вниз до точки *b*, у відбитті від якої рука повертається назад, але до вихідної точки *a*, а тільки до уявної точки перед грудьми диригента, яка служить уявним перехрестям усіх вертикальних та горизонтальних жестів; з цієї ж точки на перехресті починають другий жест, який проходить кривою лінією ліворуч й закінчується трохи вище, перед лівою стороною грудей; починаючи третій жест, руку ведуть праворуч, накреслюючи перед тим у повітрі велику петлю, й закінчують його трохи вище, перед правою стороною грудей; четвертий, найслабший жест роблять під гострим кутом кривою лінією ліворуч і закінчують схему жестом угору у вихідній точці *a* [4, с.19-20]. Серед помилок, що найчастіше зустрічаються під час виконання студентом чотиридольної схеми, відзначимо:

- недостатньо зрозуміла підготовка другої долі, коли рука диригента не йде вгору після точки першої долі, відсутнє «дихання» променезап'ясткового суглоба, й диригент пересуває руку праворуч чи ліворуч без попереджувальних рухів;
- ведення другої долі не кистю, а пальцями;
- поганий замах (ауфтакт) до третьої долі, що призводить до втрати відчуття сильної долі, порушення ритмічності виконання [1, с. 28].

ТВОРИ БЕЗ СУПРОВОДУ

Було літо

(Укр.нар.пісня)

Обр. М. Леонтовича
(1877 - 1921)

Andantino

C.1.2. *p*

1. Бу - ло лі - то, бу - ло лі - то, а те - пер зи - ма.

C.1. *mf*

C.2. *mf*

Як не бу - ло при - го - донь - ки, гей, гей, та й до - сі не - ма.

A. *mf*

Як не бу - ло при - го - донь - ки, гей, гей, та й до - сі не - ма.

2. Була ж йому пригодонька, з Криму їдучи,
В чистім полі, край дороги, гей, гей, воли пасучи.
3. Занедужав чумаченько, заслаб та й лежить,
Жалусться отаману: гей, гей, голова болить.
4. "Отамане, отамане, рідний батьку мій,
Бери воли, бери вози, гей, гей, та й додому їдь".
5. Скинув чумак сіру свитку, скинув і жуван:
"Воли ж мої круторогі, гей, гей, хто ж вам буде пан?"
6. Скинув чумак сіру свиту, скинув ше й кожух,
А сам припав к сирій землі, гей, гей, віддав богу дух.
7. Заревіли сірі воли, тіло везучи,
Заплакали чумаченьки, гей, гей, позаду їдучи.
8. А в неді по вранці-рано ударили в дзвін,
Це ж бо тому чумаченьку, гей, гей, що ходив по сіль.

Характер звуковедення - легато. Твір рекомендований до вивчення на початку ознайомлення студента з чотиридольною схемою. Для твору характерний рух рівними тривалостями. Рухи диригента виконують паралельні рухи. В процесі роботи над твором наявна можливість опрацювання зупинки на другу та третю долі для показу витриманих тривалостей.

На вулиці дощ, дощ

(Укр. нар. пісня)

Обр. П. Демуцького
(1860 - 1927)

Досить швидко

The musical score is written for voice and piano. It features three systems of staves. The first system includes vocal parts for Soprano 1 (C.1.), Soprano 2 (C.2.), and Alto (A.), with lyrics: "1. На вулиці дощ, дощ, на вулиці дрібний. Ой". The second system continues the vocal parts with lyrics: "люшеньки, люлі, на вулиці дрібний." and "люшеньки, люлі, на вулиці дрібний." The piano accompaniment is shown in the bottom staff of each system. The tempo is marked "Досить швидко" (Moderato).

2. Не ситечком сіє -

Відром поливає.

Ой люшеньки, люлі,

Відром поливає.

3. А братик сестрицю

В колисці колише.

Ой люшеньки, люлі,

В колисці колише.

4. "Сестрице маленька,

Виростай скоренько!

Ой люшеньки, люлі,

Виростай скоренько!"

Характер звуковедення - рухливе легато. Твір рекомендований до вивчення на початку ознайомлення студента з чотиридольною схемою. Для твору характерний рух рівними тривалостями. Руки диригента виконують паралельні рухи. Робота над даним твором сприятиме розвитку дрібної моторики кисті.

Ой ну, люлі, коточок

(Укр. нар. пісня)

Обр. М. Мельника

(1)

Не поспішаючи

Соло

Ой ну, лю - лі, ко - то - чок

С.

Ой лю - лі, ой лю - лі, ой лю - лі,

А.

Ой лю - лі, ой лю - лі, ой лю - лі,

4

у - крав в ба - би мо - то - чок тай по - ніс до Га - лі. Га - ля ста - ла би - ти:

ой лю - лі, ой лю - лі, ой лю - лі,

ой лю - лі, ой лю - лі, ой лю - лі,

7

– Не вчи - сь, кот - ку, крас - ти, а вчи - ся ро - би - ти, че - ре - вич - ки ши - ти!

– Не вчи - сь, кот - ку, крас - ти, а вчи - ся ро - би - ти, че - ре - вич - ки ши - ти!

10

Ой! По - шив ко - ток, по - ла - тав, під ла - во - ю за - хо - вав.

Ой! По - шив ко - ток, по - ла - тав, під ла - во - ю за - хо - вав.

Характер звуковедення – спокійне легато. Робота в класі хорового диригування над даним твором, аранжованим для солістки з двохголосним хором, сприятиме розвитку навички розмежування функцій рук та підготовки зупинки на ферматі.

Дівчино моя, переяславко

(Укр. нар. пісня)

Обр. О. Свирида

Швидко

1. Дів-чи-но мо-я, пе-ре-яс-лав-ко, дів-чи-но мо-я, пе-ре-яс-лав-ко,

5. Дів-чи-но мо-я, пе-ре-яс-лав-ко,
дай ме-ні ве-че-ря-ти мо-я лас-тів-ко.

9. Дів-чи-но мо-я, пе-ре-яс-лав-ко, по-ці-луй же ти ме-не, мо-я лас-тів-ко.

по-ці-луй же ти ме-не, мо-я лас-тів-ко.

2. Я ж не топила, я ж не варила. Пішла по воду, відра побила.	(2)	6. Не горнись, не тулись та не рви пам'яста.	(2)
3. Дівчино моя, переяславко, Потанцюймо удвох, моя ластівко.	(2)	7. Ой не перестану, поки не достану Білого личенька, хорошого стану.	(2)
4. Ой геть, та не лізь, та нехай тобі біс. Моя мати тебе бачить, що ти хлопець ледачий.	(2)		

Характер звуковедення - рухливе легато. Твір п'єсладний для опанування. Руки диригента виконують паралельні рухи. Робота над даним твором сприятиме розвитку навички поступового включення хорих партій, показу пунктирного ритму та розвитку дрібної моторики кисті.

Масниця, яка ти нудна

Слова народні

(за народними мотивами)

Обр. О. Свирида

Рухливо

C.
A.

1.(2.3.) Мас - ни - ця, я - ка ти нуд - на, як - би те - бе сім не - діль, а пос - ту од - на.

T.
B.

1.(2.3.) Мас - ни - ця, я - ка ти нуд - на, як - би те - бе сім не - діль, а пос - ту од - на.

5

4. Мас - ни - ця кри - во - ла - па по - гу - би - ла лап - ті ко - ло Гра - па.

4. Мас - ни - ця кри - во - ла - па по - гу - би - ла лап - ті ко - ло Гра - па.

9

5. Хлоп - ці йшли лап - ті най - шли. Лап - тя - ми по - трі - па - ли да й піш - ли.

5. Хлоп - ці йшли лап - ті най - шли. Лап - тя - ми по - трі - па - ли да й піш - ли.

2. Маснице, воротися,
Аж до Паски, маснице,
Простягнися.

3. Масниця постаріла.
Уже нам ти, маснице,
Надоїла.

Характер звуковедення - рухливе легато. Твір рекомендований до вивчення на початку ознайомлення студента з чотиридольною схемою. Для твору загалом характерний рух рівними тривалостями, але зустрічаються як внутрішньотактові синкопи, так і зупинки на витриманих тривалостях наприкінці фрази на третій долі.

Вечірня зірка*

Рос. текст
Я. Родіонова

Муз. Р. Шумана
(1810 - 1856)

Adagio

1. Да - лё - кий мой друг, твой ра - дост - ный свет мне с не - ба при - но - сит ве -
2. Люб - лю я те - бя, всем серд - цем люб - лю, и луч твой вол - шеб - ный я

1. Да - лё - кий мой друг, твой ра - дост - ный свет мне с не - ба при - но - сит ве -
2. Люб - лю я те - бя, всем серд - цем люб - лю, и луч твой вол - шеб - ный я

7

- чер - ный при - вет. И где б ни был я, все - гда пре - до мной лас -
жад - но лов - лю.

- чер - ный при - вет. И где б ни был я, все - гда пре - до мной лас -
жад - но лов - лю.

13

- ка - ю - щий свет твой, твой луч зо - ло - той. О, как бы хо - тел я
- ка - ю - щий свет твой, твой луч зо - ло - той. О, как бы хо - тел я

19

вме - сте сто - бой сп - ять над зем - лё - ю ве - чер - ней звез - дой.
вме - сте сто - бой сп - ять над зем - лё - ю ве - чер - ней звез - дой.

*) В основі хору -- пісня Р.Шумана ор 79, яка складається з восьмитактового періоду. Автор музики середньої частини та хорового перекладення невідомий.

Характер звуковедення – легато. Специфіка будови фрази, що починається із татакту, сприяє опрацюванню показу вступу хору з третьої долі в чотиридольному розмірі. Також робота над цим твором сприятиме розвитку навички позиційного показу, розмежування функцій рук, зняття на другій та третій долі, а також показу дихання комбінованим жестом.

Ой місяцю, місяченьку

(Укр. нар. пісня)

Обр. О. Свирида

Moderato

1. Ой мі-ся-цю, мі-ся-чень-ку, і ти зо-ре яс-на, ой сві-тіть

і ти зо-ре яс-на, ой сві-тіть

6
там на по-двір'-ї, де дів-чи-на крас-на.

там на по-двір'-ї, де дів-чи-на крас-на.

2. Ой я зна-ю, ой я зна-ю,

2. Ой я зна-ю, ой я зна-ю,

2

11

Пе - ред не - ю і за не - ю
 Пе - ред не - ю і за не - ю
 чо - го ми - ла крас - на. Пе - ред не - ю і за не - ю
 чо - го ми - ла крас - на. Пе - ред не - ю і за не - ю

15

впа - ла зо - ря яс - на. 3. Ой у - па - ла зо - ря яс - на
 впа - ла зо - ря яс - на. 3. Ой у - па - ла зо - ря яс - на
 впа - ла зо - ря яс - на. 3. Ой у - па - ла зо - ря яс - на
 впа - ла зо - ря яс - на. 3. Ой у - па - ла зо - ря яс - на

19

та й роз - си - па - ла - ся. Ми - ла зо - рю
 та й роз - си - па - ла - ся. Ми - ла зо - рю
 та й роз - си - па - ла - ся. Ми - ла зо - рю
 та й роз - си - па - ла - ся. Ми - ла зо - рю

22

по - зби - ра - ла та й за - квіт - ча - ла - ся.

по - зби - ра - ла та й за - квіт - ча - ла - ся.

по - зби - ра - ла та й за - квіт - ча - ла - ся.

по - зби - ра - ла та й за - квіт - ча - ла - ся.

Характер звуковедення - легато. Робота над даним твором сприятиме опрацюванню навички поступового включення хорових партій, показу пунктирного ритму, розвитку навички розмежування функцій рук та показу фермати на третій та четвертій долях такту.

ТВОРИ З СУПРОВОДОМ

Ой літає соколونько

(Українська народна пісня)

Обр. Гр. Верьовки
(1895 - 1964)

Moderato *mf*

C. *mf*

A. *mf*

1. Ой лі-та-є со-ко-лонь-ко

1. Ой лі-та-є со-ко-лонь-ко

Piano *mf*

4

по по - лю, та зби-ра-є че-ля-донь - ку до - до - му.

по по - лю, та зби-ра-є че-ля-донь - ку до - до - му.

2 7

І-ди, і-ди че-ля-донь - ко, до - до - му, ви-гу-ля-ла все лі-теч-ко

І-ди, і-ди че-ля-донь - ко, до - до - му, ви-гу-ля-ла все лі-теч-ко

10

по по - лю. Ви-гу-ля-ла все лі-теч-ко, ще й жни - ва,

по по - лю. Ви-гу-ля-ла все лі-теч-ко, ще й жни - ва,

13

за - бо - лі - ла го - лі - вонь - ка, ще й спи - на.

за - бо - лі - ла го - лі - вонь - ка, ще й спи - на.

1952

Характер звуковедення – спокійне легато. Цей твір автори рекомендують використовувати на початку ознайомлення студента з чотиридольною схемою: його фактура нескладна для вивчення, руки виконують паралельні рухи. Також цей твір надасть можливість опрацювати навичку виконання пунктирного ритму.

Ой єсть в лісі калина

(Українська народна пісня)

Обр. Л. Ревуцького
(1889 - 1977)

Перекл. для дитячого
хору О. Раввінова

Швидко

Ой єсть в лі - сі,

f

1. Ой єсть в лі - сі ка - ли - на,

f

Ой єсть в лі - сі,

Швидко

Piano

f

mf

5 ой

ка - ли - на,

p

ой єсть в лі - сі ка - ли - на,

p

ка - ли - на,

p

ка - ли - на,

fp

2

8 ка - ли - на, ко - ма - ри - ки, дзюб - ри - ки, ка - ли - на.
 ка - ли - на, в лі - сі ка - ли - на.
 ка - ли - на, в лі - сі ка - ли - на.

1. Ой єсть в лісі калина,
 Ой єсть в лісі калина,
 Калина, калина,
 Комарики, дзюбрики, калина.

2. Там стояла дівчина,
 Там стояла дівчина,
 Дівчина, дівчина,
 Комарики, дзюбрики, дівчина.

3. Цвіт-калину ламала,
 Цвіт-калину ламала,
 Ламала, ламала,
 Комарики, дзюбрики, ламала.

4. Та в пучечки в'язала,
 Та в пучечки в'язала,
 В'язала, в'язала,
 Комарики, дзюбрики, в'язала.

Характер звуковедення - легато. Автори звертають увагу на особливості викладу основної теми у творі, яку рекомендується проводити лівою рукою, в той час, як інші два голоси потрібно зосередити у правій руці, оскільки вони є еквіритмічними. Швидкий темп потребує розвитку дрібної моторики зап'ястка.

Зима

Сл. і муз. Лесі Горової
(нар. 1971р.)

Con moto ♩ = 74

Piano

mp sempre legato

The piano introduction consists of two staves. The right hand plays a melody of eighth and quarter notes, while the left hand provides a steady accompaniment of eighth notes. The tempo is marked 'Con moto' with a quarter note equal to 74 beats per minute. The dynamics are 'mp' (mezzo-piano) and the articulation is 'sempre legato'.

5

1. У мо -

The first line of the song begins at measure 5. It features a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a rest followed by the lyrics '1. У мо -'. The piano accompaniment continues with a similar rhythmic pattern to the introduction.

9

-ї до - ло - ні впа - ла бі - ло - сніж - на каз - ко - ва мить. Щоб сні -
 / -ї ру - м'я - ні що - ки вже ши - па - є мо - ро - зець. Рік і -
 / -їй ду - ші спі - ва - є вже ко - ляд - ка - ми зи - ма. Ду - шу

The second line of the song begins at measure 9. The vocal line continues with the lyrics. The piano accompaniment provides harmonic support with chords and moving lines.

13

- жин - ка не роз - та - ла, від - пус - ка - ю не - хай ле - тить. Це зи -
 - де у - слід за ро - ком, і по - чат - ком ста - с кі - нець. Це зи -
 свя - том зі - грі - ва - є, хоч во - на і кри - жа - на. Це зи -

The third line of the song begins at measure 13. The vocal line concludes the lyrics. The piano accompaniment continues to support the melody.

Приспів:

17 *mf* 3

- ма, це зи-ма, це каз - ко - ва зи - ма до - торк - ну - ла - ся рук мо -
 - ма, це зи-ма, це каз - ко - ва зи - ма до - торк - ну - ла - ся вуст мо -
 - ма, це зи-ма, це каз - ко - ва зи - ма до - торк - ну - ла - ся мрії мо -

mf

20

- іх. Все нав - ко - ло ча - ру - є, ча - ру - є во - на, пе - ре - тво - рю - є в бі - лий
 - іх.
 - іх.

24 1. 2. Θ

сніг. Це зи - / сніг. 2. А мо - /
 3. У мо - /

1. 2. Θ

28 Coda*
 сніг. Пе - ре -
 Coda*

mp *rit.*

4

31 *a tempo*

- тво - рю - є в бі - лий сніг.

mf a tempo

Характер звуковедення - легато. Твір рекомендований до вивчення для ознайомлення студента з диригуванням за чотиридольною схемою. Вивчення даної ліричної пісні в класі хорового диригування сприятиме розвитку пластичного жесту, навички розмежування функцій рук, виконання внутрішньотактової синкопи, пунктирного ритму та постановці фермат.

Іди, іди, дощику

Українська народна пісня

Обр. Л. Ревуцького
(1889 - 1977)

Швидко

C. *f*

A. *f*

1. І-ди, і-ди, до-щи-ку. зва-рю го-бі бор - щи-ку

1. До - щи-ку, до - щи-ку,

Piano *f* *mf*

5

p

в по-ли-в'я-нім гор - щи-ку! І-ди, до - щи-ку, цеб - ром, від - ром,

до - щи-ку. І-ди, і-ди, до - щи-ку,

p

2

8 *cresc.*

дій - ни - це - ю над на - шо - ю паш - ни - це - ю.

над на - шо - ю паш - ни - це - ю.

cresc.

11

1. I - ди, і - ди, до - щн - ку. 2. *rit.* до - щн - ку.

I - ди, і - ди, до - щн - ку, зва - рю то - бі бор - щн - ку. до - щн - ку.

rit.

Характер звуковедення - легато. Серед труднощів - виконання твору у швидкому темпі, що потребує розвитку навички дрібної моторики кисті, розмежування функцій рук та виконання внутрішньотактової синкопи в супроводі. Також наявним є пунктирний ритм.

Ой у полі вітер віє

Українська народна пісня

Гармонізація
Л.Ревуцького
(1889 - 1977)

Andantino *mf*

C.
A.

Ой у по - лі ві - тер ві - є, а жи - то по - ло -

Andantino *f* *mf*

Piano

5

- ві - є, а ко - зак дів - чи - ну та й вір - пень - ко лю - бить,

8

а зай - нять не - по - смі - є. мис - лі.

1. Ой у полі вітер віє,
А жито половіє,
А козак дівчину та й вірненько любить,
А зайнять не посміє.

2. Ой тим же він не займає,
А що сватати має,
Да, ой тим же він, ой та й не горнеться,
А що слави боїться.

3. Сидить голуб на черешні,
А голубка на вишні,
Ой скажи, ой скажи, серце – дівчино,
А що в тебе на мислі.

Характер звуковедення – *легато*. Вивчення даного твору буде корисним для розвитку навички координації функцій рук, а також опанування навички виконання пунктирного ритму, перемінного розміру (4/4 – 2/4 – 4/4), витриманих тривалостей та показу у двомірному просторі – середній та нижній позиціях.

Мир вам, люди!

Сл. М. Пляцковського
Переклад з російської
В. Чердинченка

Стримано

Муз. Б. Савельєва

Piano

f

4

mf

1. Для всіх зо-ря зій-шла яс-на, для всіх ди-ти-ни

mp

8

сміх. І на-ша піс-ня го-лос-на для

12

Приспів: §

всіх, для всіх, для всіх. Мир по-лям і лу-гам, де ро-ма-шок бі-лий цвіт. Мир тра-

The musical score is written for piano and voice. It begins with a piano introduction in 4/4 time, marked 'Piano' and 'f'. The piano part features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and a more melodic line in the right hand. The vocal line enters at measure 4, marked 'mf', with the lyrics '1. Для всіх зо-ря зій-шла яс-на, для всіх ди-ти-ни'. The piano accompaniment continues with a 'mp' dynamic. At measure 8, the vocal line continues with 'сміх. І на-ша піс-ня го-лос-на для'. The score then transitions to a chorus starting at measure 12, marked 'Приспів: §'. The chorus lyrics are 'всіх, для всіх, для всіх. Мир по-лям і лу-гам, де ро-ма-шок бі-лий цвіт. Мир тра-'. The piano accompaniment for the chorus features a more rhythmic and syncopated pattern, with changes in meter and key signature.

2 16

- ві і пташ-кам, мир то - бі, ве - ли - кий світ! Мир у - сім, хто спі - ва, щоб у

19

друж-бі нам рос - ти, мрі - я нас зі - грі - ва про пла - не - ту доб - ро -

22

- ти. 2. Для // не-ту до-бро-ти. Мир по-//не-ту до-бро -

Для закінчення

26

- ти.

28

Мир вам, лю - ди на зем - лі!

2. Для всіх -- це небо чисте все,
 Для всіх -- річок розбіт.
 Хай щастя кожний день несе
 Для всіх, для всіх, для всіх!

Приспів:

Мир полям і лугам, де ромашок білий цвіт,
 Мир траві і пташкам, мир тобі великий світ!
 Мир усім, хто співа, щоб у дружбі нам рости,
 Мрія нас зірва про планету доброти!

3. Для всіх -- червоний жар калини,
 Для всіх -- і дощ, і сніг.
 І цілий світ -- єдиний він --
 Для всіх, для всіх, для всіх!

Приспів:

Характер звуковедення - легато. Вивчення даного твору в класі хорового диригування сприятиме розвитку навички розмежування функцій рук, виконання внутрішньотактової синкопи та пунктирного ритму в умовах перемісного розміру (4/4 - 2/4 - 4/4), а також показу дихання комбінованим жестом.

Земле моя, земле

Вірші Ю.Петренка

Муз.М.Стецюна
(нар.1942р.)

Moderato

Piano

4

Хор unison
mf

C.

A.

1. По - ле ча - ша пов - на,   дець спі - ва - с жов - на,
2. По - над рід - ним кра - ем,   по - над си - нім га - ем

8

C.

A.

під - ня - ла - ся піс - ня в го - ри   зо - ло - то - го чов - на.   Тра - ви буй - но - ко - си
не - схо - ди - мим пла - ем.   Вда - ри - ли цим - ба - ли,

A...

21 3

що за те - бе є до - рож - че У - кра - ї - но ми - ла. В те - бе ніж - на си - ла,
А... А... У - кра - ї - но ми - ла, В те - бе ніж - на си - ла,

24 1.

в те - бе ду - жі кри - ла, що за те - бе є до - рож - че, У - кра - ї - на ми -
в те - бе ду - жі кри - ла, А... А... У - кра - ї - на ми -

27 2.

-ла. У - кра - ї - но ми - ла. *poco rit.*
-ла. У - кра - ї - но ми - ла.

poco rit.

Характер звуковедення – legato. Твір є досить складним для опанування й корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, виконання синкопованого та пунктирного ритму, перемінного розміру (4/4 – 2/4 – 4/4) й витриманих тривалостей.

Карпатське танго

Сл.А.Кос-Анатольського

Муз.А.Кос-Анатольського
(1909 - 1983)

Moderato

Piano *mf*

5 *mp*

1. Вже на Вер-хо-ви-ні жовк-нуть ві-ти, вже на по-ло-ни-ні ско-ше-на тра-ва.

9

Ще зір-вем на згад-ку ос-тан-ні кві-ти-хай в ду-ші ні-ко-ли не згас-не лі-то-

13 *p* Приспів

хай не за-бу-ва-ють-ся ска-за-ні сло-ва. Як ро-же-вий сві-та-нок

2

18

нас бу-див на вер-ши - ні, і си-ні да - лі що-дня смі-я-лись до

23

нас... Як в ти - хий ве - чір на ви-со-кій по-ло - ни - ні

28

ми у ко - хан - ні при - зна - лись пер-ший раз, а в ти - хий

33

ве - чір на ви-со-кій по-лю - ни - ні ми у ко-хан - ні при-

38

зна - лись пер - ший раз.

poco rit.

41

- хан - ні при - зна - лись ще не раз.

Ped.

Характер звуковедення – легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, опанування навички виконання пунктирного та синкопованого ритму, а також показу дихання комбінованим жестом. Твір відрізняється розвиненою яскравою фортепіанною партією, яка часто проходить на тлі витриманих звуків в хорі й вимагає уваги диригента.

Бережіть планету

Мелодія пісні "Lullaby of Birdland"

Сл.З.Мартин

Муз. George Shearing
(1919 - 2011)

Moderato

C.
A.
Чол.
гол.

Moderato

Piano

5

C.
A.
Чол.
гол.

1. Вся на - ша пла - не - та   це кра - са,   це свя - та
2. Скіль - ки див чу - дес - них   є у ній!   О - гля - нись,

1. Вся на - ша пла - не - та   це кра - са,   це свя - та
2. Скіль - ки див чу - дес - них   є у ній!   О - гля - нись,

1. Вся на - ша пла - не - та   це кра - са,   це свя - та
2. Скіль - ки див чу - дес - них   є у ній!   О - гля - нись,

Перекл. для неповного міш. хору К.Дьоміна

8 3

на - ша зем - ля. Бе - ре - жи ї - ї ти си - ні річ - ки і мо - ря,
по - ди - вись, тіль - ки до - торк - ну - тись мож - на лиш сер - цем пал - ким.

на - ша зем - ля. Бе - ре - жи річ - ки, мо -
по - ди - вись, Тіль - ки сер - цем, сер -

на - ша зем - ля. Бе - ре - жи річ - ки, мо -
по - ди - вись, Тіль - ки сер - цем, сер -

11

і лі - си, і по - ля. Бе - ре - жи пла - не - ту, бо од - на
від - чу - ва - ю - чи дар. Вся на - ша пла - не - та му - зи - ка

- ря, по - ля. Бе - ре - жи пла - не - ту, бо од - на
- цем пал - ким. Вся на - ша пла - не - та му - зи - ка

- ря, по - ля. Бе - ре - жи, од - на
- цем пал - ким. Пла - не - та на - ша

4 15

в нас во-на, в нас во-на. Це на-ша до-мів-ка і тво-я, і мо-я,
ніч-на, ма-гіч-на. Ти ї-ї по-слу-хай і від-чуй всю кра су,

в нас во-на, в нас во-на. До- мів-ка тво-я, мо-
ніч-на, ніч-на. По- слу-хай і всю кра

в нас во-на, в нас во-на. Це на-ша до-мів-ка тво-я. мо-
му-зи-ка ма-гіч-на. Ти ї-ї по-слу-хай, від-чуй кра

19

не чу-жа. В три-во-зі бо-ри-лі-си,
спов-не-ну. Су-му-є річ-ка гли-бо-

- я, не чу-жа, не чу-жа. Бо-ри-лі-
су спов-не-ну, спов-не-ну. Річ-ка, річ-

- я, не чу-жа, не чу-жа. Бо-
су, спов-не-ну, спов-не-ну. Річ-

22 5

- ка, ро - си на тра-вах сльо - зять,
бо гу-бить всі бе - ре - ги,

- си,
- ка, ро - си сльо - зять,
всі бе - ре - ги

- ри лі - си, ро - си на тра-вах сльо - зять,
- ка, річ - ка бе - ре - ги, всі бе - ре - ги

25

і ти - хо ше-по-чуть став ки. Нас бе - ре-жи, бе - ре - жи,
і чу - єм го - лос при-ро ди.

ти - хо став - ки. Нас бе - ре - жи.
і при - ро - ди.

ти - хо став - ки, став - ки. Нас бе - ре -
і при - ро - ди го - лос.

6 28

бе-ре-жи. Бе-ре-жи пла-не-ту бо од - на в нас во-на,
 Бе-ре-жи пла-не-ту бо од - на в нас во-на,
 - жи, бе-ре- жи. Пла - не-ту бо од - на, в нас во - на,

32

в нас во - на. Ти ї-ї ди-ти-на, тож бе-ре-жи і лю-би і тво-ри
 в нас во - на. Рід-на і є-ди-на на-ша Зем-ля, пам'я-тай
 в нас во - на. Ди - ти - на, бе - ре - жи, ти тво-ри лиш
 Є - ди - на на - ша Зем - ля, в нас во - на, ти ї-ї ди-ти-на, бе - ре-жи, ти тво-ри лиш
 Рід-на і є-ди-на на - ша Зем - ля

36 7

лиш доб - ро.

і лю - би

доб - ро.

люб - би,

38

ї - ї...

ї - ї,

і лю - би ї - ї,

лю - би, лю - би ї - ї, лю - би...

лю - би, ї - ї, лю - би...

Характер звуковедення – legato. Твір рекомендований до вивчення для ознайомлення студента з диригуванням як за чотиридольною, так і за дводольною схемою (в залежності від темпу). Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, виконання синкопованого ритму та оволодіння прийомом дроблення відповідної долі такту.

РОЗДІЛ III

Опанування розміру 2/4

Двобільна схема складається з двох жестів: починаючи перший жест з точки *a*, ведуть руку енергійно вниз у напрямі точки *b*, а звідти, продовжуючи перший жест, повертають руку півкруглою, кривою лінією трохи праворуч, а потім угору і закінчують його перед правою стороною грудей; другий жест роблять легко під гострим кутом у напрямі, протилежному до попереднього, тобто ведуть руку кривою лінією спочатку вниз, потім ліворуч, а в кінці прямо вгору, до висхідної точки *a* [4, с. 16-17].

Серед помилок, що найчастіше зустрічаються у виконанні двобільної схеми студентами, відзначимо:

- неправильний напрям першої долі, яку виконують вертикально донизу, як у тридольній схемі, а не по діагоналі від себе;
- надмірне випрямлення ліктя під час ведення першої долі;
- невизначеність форми кисті першої долі [1, с. 27].

ТВОРИ БЕЗ СУПРОВОДУ

Грицю, Грицю, до роботи

(Укр. нар. пісня)

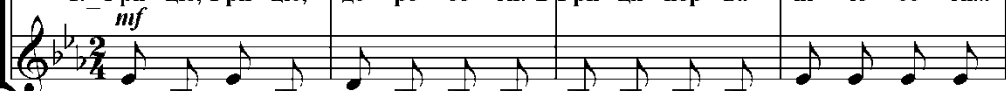
Обр. М. Леонтовича
(1877 - 1921)

Рухливо

mf

C.

1. _Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! ВГри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти...

A.

1. _Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! ВГри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти...

5

-Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! ВГри - ця ні - жень - ки бо - лять...

-Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! ВГри - ця ні - жень - ки бо - лять...

2. -- Грицю, Грицю, молотити!
Гриць нездужає робити...
-- Грицю, Грицю, врубай дров!
-- Кахи - кахи! Нездоров...
3. -- Грицю, Грицю, роби хліб!
-- Кахи - кахи! Щось охрип...
-- Грицю, Грицю, їди їсти!
-- Ой чекайте! Де б тут сісти?

Характер звуковедення - рухливе легато. Цей твір є нескладним і рекомендується для роботи в класі хорового диригування на початку ознайомлення студента з дводольною схемою. Виконання твору відбувається паралельними рухами обох рук у рухливому темпі.

Ой лис до лисиці

(Укр. нар. пісня)

Обр. М. Леонтовича
(1877 - 1921)

Рухливо

С. *f* 1. Ой лис до лисиці борозенькою йшов.

А.

5 *p* Ой лисичко, ой сестричко тимо-я!
Ой сестричко тимо-я!
Ой сестричко тимо-я!

2. Борозенькою йшов, куль соломи знайшов.

Ой лисичко, ой сестричко ти моя! (2)

3. А в тім кулі черевички були.

Ой лисичко, ой сестричко ти моя! (2)

4. Черевички надіває, на лисицю поглядає.

Ой лисичко, ой сестричко ти моя! (2)

Характер звуковедення - рухливе легато. Цей твір є нескладним і рекомендується для роботи в класі хорового диригування на початку ознайомлення студента з дводольною схемою. Робота над даним твором сприятиме розвитку навички поступового включення хорових партій та розвитку дрібної моторики кисті.

Якби мені черевики

(Укр. нар. пісня)

Обр. О. Свирида

Рухливо

C.1.
C.2.
1.(2.4.5.) Як - би ме - ні че - ре - ви - ки, то пі - шла би на му - зи - ки, го - рень - ко

A.1.
A.2.
1.(2.4.5.) Як - би ме - ні че - ре - ви - ки, то пі - шла би на му - зи - ки, го - рень - ко

6
мо - є, го - рень - ко мо - є. 3. Ой пі - ду я бо - са по - лем

мо - є, го - рень - ко мо - є. 3. Ой, бо - са по - лем,

11
по - шу - ка - ю сво - ю до - лю, до - лень - ко мо - я, до - лень - ко мо - я.

сво - ю, сво - ю до - лю, до - лень - ко мо - я, до - лень - ко мо - я.

2. Черевиків немає, а музика грає, грає,
Жално завдає, жално завдає.
4. Глянь на мене чорноброву, моя доле неправдива,
Безталанна я, безталанна я.
5. Дівчатонька на музиках, у червоних черевиках,
Я світом нужу, я світом нужу.

Характер звуковедення – рухливе легато. Твір рекомендований до вивчення для ознайомлення студента з дводольною схемою. Загалом руки диригента виконують паралельні рухи, лише третій куплет є винятком (присутній показ вступу на другу долю партії других альтів, яка виконує функції підголоска).

Ой засвіти, місяченьку

(Укр. нар. пісня)

Обр. О. Свирида

Andante

С.
А.

1. Ой за-сві-ти, мі-ся-чень-ку, гай на той пе-ре-лаз. Ой за-сві-ти мі-ся-чень-ку

Т.
Б.

Ой за-сві-ти мі-ся-чень-ку

7

га й на той пе-ре-лаз. Вий-ди, вий-ди, мій ми-лень-кий, до ме-не ще хоч раз.

га й на той пе-ре-лаз. Вий-ди, вий-ди, мій ми-лень-кий, до ме-не ще хоч раз.

2. Вийди, вийди, мій миленький, } 2
Стань під віконечко.
- А я скажу своїй мамці,
Що сходить сонечко.
3. Ой не спала цілу нічку } 2
Не спала, не спала.
- Все сиділа на порозі,
Миленького ждала.
4. Ой у полі, в полі жито } 2
Стелиться низенько.
- Добре, добре тій дівчині,
Що милий близенько.

Характер звуковедення – легато. Твір нескладний для опанування й рекомендований до вивчення на початку ознайомлення з диригуванням за дводольною схемою. Руки диригента виконують паралельні рухи. Робота над даним твором сприятиме розвитку навички поступового включення хорових партій.

Був собі журавель

(Укр. нар. пісня)

Обр. Ю. Соколовського

Помірно

mf

C. Був со-бі жу-ра-вель та жу-ра-воч-ка, на-ко-си-ли сін-ця пов-ні я-сель-ця...

A. *mf*

на - ко - си - ли пов-ні я - сель-ця...

9 *f*

На-ша піс-ня гар-най но-ва, по-чи-най-мо ї - ї зно-ву! Був со-бі жу-ра-вель

На-ша піс-ня гар-най но-ва, по-чи-най-мо ї - ї зно-ву! Був со-бі,

15 *p*

та жу-ра-воч-ка, на-ко-си-ли сін-ця пов-ні я-сель-ця... На-ша

був со-бі жу-ра-вель, на-ко-си-ли пов-ні я-сель-ця... На-ша піс-ня

22 *p*

піс-ня, по-чи-най-мо ї - ї зно-ву! Був со-бі жу-ра-вель та жу-ра-

гар-най но-ва, по-чи-най-мо зно-ву! Був со-бі жу-ра-вель та жу-ра-

28 *tr*

-воч-ка, на-ко-си-ли сін-ця пов-ні я-сель-ця... На-ша піс-ня гар-най но-ва,

-воч-ка, на-ко-си-ли пов-ні я-сель-ця... На-ша піс-ня гар-най но-ва,

Ой на горі жито

(Укр. нар. пісня)

Обр. М. Мельника

Досить швидко

mf

C.

A.

1. Ой на го - рі жи - то... Си - дить зай - чик, він ніж - ка - ми

1. Ой на го - рі си - дить зай - чик, він ніж - ка -

7

че - бе - ря - с. Ко - ли б та - кі ніж - ки ма - ла, то я б ни - ми че - бе - ря - ла,

7

- ми че - бе - ря - с. Ко - ли б та - кі ніж - ки ма - ла,

13

як той зай - чик, як той зай - чик. 3. Ой на го - рі греч - ка... Си - дить зай -

13

ой як той зай - чик, як той зай - чик. 3. Ой на го - рі греч - ка...

20

- чик, він ніж - ка - ми че - бе - ря - с. Гей! Ко - ли б та - кі

20

Си - дить зай - чик, він ніж - ка - ми че - бе - ря - с. Ко - ли б

27

ніж - ки ма - ла, то я б ни - ми че - бе - ря - ла, як той зай - чик. як той зай - чик.

27

та - кі ніж - ки ма - ла ой як той зай - чик, як той зай - чик.

Твір рекомендований для розвитку навички розмежування функцій рук, які одночасно проводять хорові партії різною штриховою технікою (стакато + легато), та опрацювання навички виконання пунктирного ритму.

Ой на горі жита много

(Укр. нар. пісня)

Обр. І. Мартюга
(1923 - 1996)

Помірно швидко

mf

C. Ой на го-рі жи-та мно-го, йой, йой, йой, йой, йой! По-ло-ви-на

A. Ой, ой! Ой на го-рі жи-та мно-го, йой, йой!

6

ze - ле - но - го, го-йя-гой, го-йя-гой, го-йя - гой! І - шли дів - ки

По-ло-ви-на ze - ле - но - го, го-йя-гой, го-йя-гой, го-йя-гой! Ой,

tr

11

йо - го жа - ти, йой, йой, йой, йой, йой! Та за - бу - ли сер - пи взя - ти,

ой! І - шли дів - ки йо - го жа - ти, йой, йой! Та за - бу - ли

16

го-йя-гой, го-йя-гой, го-йя - гой! Сер-пи взя-ли, хліб за - бу - ли,

сер - пи взя - ти, го-йя-гой, го-йя-гой, го-йя-гой! Ой! хліб за - бу - ли,

mf

21

йой, йой, йой, йой, йой! Та - кі ті - і жен - ці бу - ли, го - йя - гой, го - йя - гой,

йой, йой, йой, йой, йой! Та - кі ті - і жен - ці бу - ли, гой, гой!

2 26 *tr*
 го - йя - гой! Во - ни б йо - му

Ко - ли б йо - го хлоп - ці жа - ли, йой. йой, йой, йой, йой!

31 *cresc.* *f*
 ра - ди да - ли, го - йя - гой, го - йя - гой, го - йя - гой, гой! Ой на го - рі жи - та мно - го,
cresc. *f*
 гой, го - йя - гой, го - йя, го - йя, го - йя - гой! Ой на го - рі жи - та мно - го,

36 *dim.* *tr*
 йой, йой, йой, йой, йой! По - ло - ви - на зе - ле - но - го, го - йя - гой, го - йя - гой,
dim. *tr*
 йой, йой. йой, йой, йой! По - ло - ви - на зе - ле - но - го, гой, го - йя - гой, го - йя -

41 *cresc. poco a poco* *ff*
 го - йя - гой, го - йя, го - йя - гой! Го - йя, го - йя - гой!
cresc. poco a poco *ff*
 - гой, го - йя - гой, го - йя - гой! Го - йя, го - йя - гой!

Характер звуковедення - рухливе легато. Твір рекомендований до вивчення під час ознайомлення студента з диригуванням за дводольною схемою. Вивчення цього жартівливого твору сприятиме розвитку дрібної техніки, навички розмежування функцій рук та показу витриманих тривалостей, а також опрацюванню показу внутрішньотактової синкопи.

ТВОРИ З СУПРОВОДОМ

Гандзя

(Укр. нар. пісня)

Обр. О.Юрлова
(1927 - 1973)

Помірно, швидко, легко

Piano

5

C.
A.

mp *mf*

1. Чи є всві-ті мо-ло-ди-ця, як та Ган-дзя бі-ло-ли-ця? Ой, ска-жі-те, доб-рі лю-ди,

11

f

що зі мно-ю те-пер бу-де? Ой, ска-жі-те, доб-рі лю-ди, що зі мно-ю

16

Приспів: *poco a poco cresc.* *f*

mp *p* *poco a poco cresc.*

те-пер бу-де? Ган-дзя душ-ка, Ган-дзя лоб-ка, Ган-дзя ми-ла, як го-луб-ка,

2

21 *mf*

Ган - дзя рыб - ка, Ган - дзя птич - ка, Ган - дзя ця - ця мо - ло - дич - ка!

25 *f*

Ган - дзя рыб - ка, Ган - дзя птич - ка, Ган - дзя ця - ця мо - ло - дич - ка!

2. Як на мене широ гляне,
Серце моє як цвіт, в'яне,
А як стане щебетати,
Сам не знаю, що діяти!

Приспів:

3. Де ж ти, Гандзя, вродилася,
Де ж ти чарів навчилася,
Що як глянеш ти очима,
То заплачу, як дитина?

Приспів:

Характер звуковедення - перемінний (*legato, non legato*). Жартівливий характер твору сприятиме розвитку навички легкого диригентського жесту.

Ой вийду я за воротонька

Українська народна пісня

Обр. А. Коломійца
(1918 - 1997)

Allegro

Allegro

Piano

f *poco rit.* *a tempo*

7

f

1. Ой вий-ду я за во-ро-тонь-ка, сво-ю груш-ку по-сад-жу, сво-ю груш-ку

12

1.2.3.

по-сад-жу. Мо-я груш-ка прий-ня-ла-ся, мо-я груш-ка прий-ня-ла-ся.

1.2.3. *8va*

Detailed description: The image shows a musical score for the Ukrainian folk song 'Oy vyidu ya za vorotonka'. It is arranged by A. Kolomytseva. The score is in 2/4 time and B-flat major. It begins with a piano introduction marked 'Allegro'. The piano part features a rhythmic accompaniment with dynamics ranging from forte (f) to piano (poco rit.) and back to tempo. The vocal melody starts at measure 7 and includes lyrics in Ukrainian. The score includes first, second, and third endings (1.2.3.) and an 8va marking for the final piano flourish.

2

17

по - не - су.

4.

1. Ой вийду я за воротонька,
Свою грушку посаджу. (2)
Моя грушка прийнялася (2)
2. Ой вийду я за воротонька:
Моя грушка вже така, (2)
Моя грушка вже цвіте. (2)
3. Ой вийду я за воротонька:
Моя грушка вродила, (2)
Моя грушка паліє. (2)
4. Ой вийду я за воротонька,
Свою грушку обтрясу, (2)
До подружок понесу. (2)

Характер звуковедення - рухливе легато (але зустрічаються й долі, що виконуються штрихом стаккато). Хорова партитура нескладна для опанування, її викладено рівними тривалостями, що виконуються паралельними рухами рук. Певну складність представляє фортепіанний супровід, робота над показом якого сприятиме розвитку навичок виконання пунктирного та синкопованого ритму й розмежування функцій рук.

Гей, волошин сіно косить

Українська народна пісня

Обр. М. Лисенка
(1842 - 1912)

Швидко

f

C. *f*

1. Гей, во - ло - шин сі - но ко - сить, а во - лош - ка

A. *f*

1. Гей, во - ло - шин сі - но ко - сить, а во - лош - ка

Швидко

Piano *mf*

7

f

іс - ти но - сить. Гей! Тра - ля - ля - ля!

mf

іс - ти но - сить. Тра - ля - ля - ля, тра - ля - ля - ля,

2

11

Гей! Тра-ля-ля-ля, тра-ля-ля!

тра-ля-ля-ля, тра-ля-ля-ля, тра-ля-ля!

1. Гей, волошні сіно косить,
А волошка їсти носить.
Тра-ля-ля-ля...
Тра-ля-ля!

2. Коби сіна докосити,
Щоби їсти не просити.
Тра-ля-ля-ля...
Тра-ля-ля!

3. Гей, волоше-волошине,
Ходи їсти – борщ застигне!
Тра-ля-ля-ля...
Тра-ля-ля!

4. А волошні з щирим серцем
Та й вивернув борщ із перцем.
Тра-ля-ля-ля...
Тра-ля-ля!

Характер звуковедення - рухливе легато (але зустрічаються й долі, що виконуються штрихом маркато). Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, розвитку дрібної моторики кисті, а також опанування навички виконання пунктирного ритму та показу дихання комбінованим жестом.

Журавель

Українська народна пісня

Обр. К. Стеценка
(1882 - 1922)

Scherzoso
mf

C.
A.

1. За - на - див - ся жу - ра - вель, жу - ра - вель до ба - би - них ко - но - пель,
Scherzoso
mf

Piano

8

ся - кий дов - го - но - сий, та - кий
ко - но - пель. Ся - кий, та - кий жу - ра - вель, ся - кий, та - кий дов - го - но - сий, ся - кий, та - кий

14

дов - го - но - сий, ся - кий ви - сту - па - є, ко - но - пель - ку все ши - па - є.
дов - го - но - сий, ся - кий, та - кий ви - сту - па - є, ко - но - пель - ку все ши - па - є.

Характер звуковедення – рухливе *legato* (але зустрічаються й долі, що виконуються штрихом *marcato*). Твір рекомендований до вивчення на початку ознайомлення студента з дводольною схемою. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук та позиційного показу.

Коло Дунаєчку, коло бережечку

Українська народна пісня

Обр. М. Лисенка
(1842 - 1912)

Andante tranquillo

p

C. 1. Ко-ло Ду-на-єч-ку, ко-ло бе-ре-жеч-ку да ри-ну-ла во-да з Ду-на-

A. 1. Ко-ло Ду-на-єч-ку, ко-ло бе-ре-жеч-ку да ри-ну-ла во-да з Ду-на-

Andante tranquillo

Piano *p*

8 *f*

-ю, з Ду-на-ю ти-хо-го, з бе-реж-ка кру-то-го.

-ю, з Ду-на-ю ти-хо-го, з бе-реж-ка кру-то-го.

Характер звуковедення – легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, опанування навички виконання пунктирного ритму, постановки витриманих тривалостей та фермати.

Побратався сокіл

Українська народна пісня

Обр. В. Кирейка
(1926 - 2016)

Не поспішаючи

Piano

The piano introduction consists of two staves in 2/4 time, key of D major. The right hand features a series of chords and eighth-note patterns, while the left hand provides a steady accompaniment with chords and eighth-note figures. The piece begins with a forte (*f*) dynamic.

5

C. *mf*

A.

1. По-бра-тав-ся со-кіл з си-зо-кри-тим ор-лом.

The first system shows the vocal line (C. Soprano, A. Alto) and piano accompaniment. The vocal line starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The piano accompaniment features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand, both in 2/4 time.

9

f *dim.*

"Ой бра-те ж мій, бра-те, си-зо-кри-лий ор-ле!"

The second system continues the vocal and piano accompaniment. The vocal line features a dynamic change from forte (*f*) to diminuendo (*dim.*). The piano accompaniment also includes a dynamic change from forte (*f*) to diminuendo (*dim.*).

Характер звуковедення – легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, опанування навички виконання пунктирного ритму та постановки фермати.

Розлилися круті бережечки

Українська народна пісня

Гармонізація
Я. Степового
(1883 - 1921)

Andante
mf

C.
A.

1. Роз - ли - ли - ся кру - ті бе - ре - жеч - ки, гей, гей, гей, по - роз - дол -

Andante
mf

Piano

8

f

- лі; гей, ви, хлоп - ці, доб - рі мо - лод - ці, гей, гей, гей, не жу -

16

- рі - те - ся! Гей, ви, хлоп - ці, доб - рі мо -

The image shows a musical score for the Ukrainian folk song 'Rozlylysiya kruty berezchky'. It is arranged for voice and piano. The score is in 2/4 time and D major. It consists of three systems of music. The first system (measures 1-7) features a vocal line (C. and A.) and a piano accompaniment. The second system (measures 8-15) continues the vocal and piano parts. The third system (measures 16-23) concludes the piece. The tempo is marked 'Andante' and the dynamics range from mezzo-forte (mf) to forte (f). The lyrics are in Ukrainian and describe a scene of a riverbank with a boat and people.

2

21

-лод - ці, гей, гей, гей, не жу - рі - те - ся!

1. Розлилися круті бережечки,
Гей, гей, гей, по роздоллі;
Гей ви, хлопці, добрі молодці,
Гей, гей, гей, не журітеся. } *Двічі*
2. Гей ви, хлопці, добрі молодці,
Гей, гей, гей, не журітеся,
Посідлайте коні воронії,
Гей, гей, гей, садівітеся. } *Двічі*
3. Та поїдем у чистеє поле,
Гей, гей, гей, у Варшаву,
Та наберем червоної китайки,
Гей, гей, гей, та й на славу. } *Двічі*
4. Та наберем червоної китайки,
Гей, гей, гей, та й на славу,
А щоб червона китайка,
Гей, гей, гей, червоніла. } *Двічі*
5. А щоб наша червона китайка,
Гей, гей, гей, червоніла,
А щоб наша козацькая слава,
Гей, гей, гей, не змарніла. } *Двічі*

Характер звуковедення - легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, показу дихання комбінованим жестом, постановки витриманих тривалостей та фермат.

Про козака Супруна

Українська народна пісня

Обр. В. Уманця
(1916 - 1996)

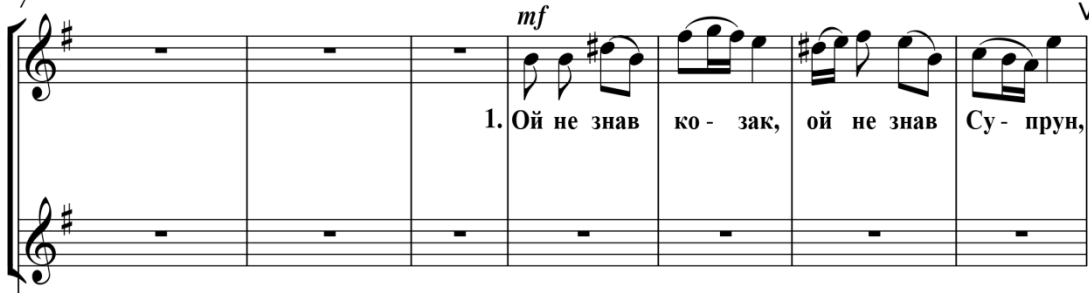
Moderato energico

C.

Moderato energico

Piano *f*

7

C. *mf*

1. Ой не знав ко - зак, ой не знав Су - прун,

A.

p *mp*

2

14

C.

A.

а як сла-вонь-ки за-жи-ти. Гей, зіб-рав вій-сько,

Гей, зіб-рав вій-сько,

19

1.2.

слав-не, За-по-різь-ке, та й пі-шов він Ор-ду би-ти.

слав-не, За-по-різь-ке, та й пі-шов він Ор-ду би-ти.

1.2.

24 3

ме - не за - ку - ва - ли в кай - да - ни. *pp*

ме - не за - ку - ва - ли в кай - да - ни. *pp*

1. Ой не знав козак, ой не знав Супрун,
А як славоцьки зажити.
Гей, зібрав військо, славне, Запорізьке,
Та й пішов він Орду бити. *Дівці*
2. Ой у неділю рано-пораненьку
Супрун із ордою бився.
А в понеділок в обідню годину
Сам в неволеньку попався. *Дівці*
3. "Ой ти, козаче, козаче Супруне,
А де ж твої вороні коні?"
"Гей, мої коні в хана на припоні,
Сам я, молодий, у неволі". *Дівці*
4. "Ой ти, козаче, козаче Супруне,
А де ж твої червоні жупани?"
"Гей, мої жупани повдягали хани,
Мене закували в кайдани". *Дівці*

Характер звуковедення – легато. Твір корисний для розвитку навички розмежування функцій рук, виконання пунктирного ритму та витриманих тривалостей. Якщо у заспіві превалує наспівний, зв'язний характер звуку, то у приспіві темп має бути більш активним, а характер звуку – більш енергійним. Цьому сприятиме скорочення амплітуди рухів рук та перехід від диригування усією рукою до диригування кистю.

ГЛОСАРІЙ МУЗИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Музичні темпи та характер виконання [7]:

a tempo – у темпі

Adagio – (іт. *adagio* – повільно, спокійно) – Повільний темп (48-56).

Allegro – (іт. *allegro* – веселий, жвавий) – Швидкий, жвавий темп (120-144).

Andante – (іт. *andante* – йти помірним, повільним кроком) – Такий темп, що відповідає рівномірно повільному кроку (58-72)

Andante con dolore – повільно, помірно, з сумом, журливо.

Andante mesto – повільно, помірно, з сумом, скорботно.

Andante tranquillo – помірно, спокійно.

Andantino – швидше, ніж *Andante* (72-88).

colla parte – з партією, узгоджувати темп з головною партією

Con moto – рухливо (84-100).

e animato poco a poco cresc. – неспокійно, потроху збільшуючи силу звуку

Moderato – помірно (80-96).

Moderato energico – помірно, енергійно (80-96).

Poco – трохи, небагато.

Scherzoso – жартівливо.

sempre legato – постійно зв'язно

Динамічні відтінки:

cresc. – (крещендо (іт. *crescendo* - збільшую, зростаю) - знак, який означає поступове збільшення сили звуку.

dim. – (дімінуендо) — поступово зменшуючи силу звуку

f – (форте) – сильно, голосно

ff (фортіссімо) — дуже сильно, дуже голосно

fp (форте, піано) – голосно, а потім відразу тихо

legg. – (леджъеро) – легко.

mf– (меццо форте) – напівголосно

mp – (меццо п'яно) — напівтихо

p – (п'яно) – тихо

pp (п'яніссімо) — дуже тихо

rit. – (рітенуто) — поступово затримуючи.

sub. – (субіто) — раптово, одразу.

ten. – (тенуто) — витримано.

КОРОТКІ ВІДОМОСТІ ПРО КОМПОЗИТОРІВ

ВЕРЬОВКА Григорій Гурійович (1895, Березна – 1964, Київ) – український композитор і хоровий диригент, педагог. Випускник Чернігівської духовної семінарії (1916) та Київського музично-драматичного інституту імені Миколи Лисенка (1933). Від 1919 року працював організатором і керівником самодіяльності, викладав хорове диригування у музично-навчальних закладах Києва. 1923–1927 працював в музично-драматичному інституті, від 1931 – в Київській консерваторії. Від 1947 р. – професор консерваторії. Серед випускників Г. Верьовки — відомі згодом диригенти Михайло Кречко та Лев Венедиктов. 1943 організував Український державний народний хор, 1943–1964 був його художнім керівником і головним диригентом. 1964 хору надано ім'я Григорія Верьовки.

Творчість Г.Верьовки має величезний вклад в розвиток відчизняної хорової музики. Він являється прямим послідовником Леонтовича і Стеценка, які у свій час приділяли значну частину творчості обробкам народних пісень. Хор який він очолював став взірцем для подальших колективів які виникали в обласних центрах України. Верьовка як композитор працював переважно в царині хорової масової пісні, займався обробками народних пісень. Твори Верьовки широко популярні, багато які з них стали істинно народними. У творчому доробку: кантата для солістів, мішаного хору та оркестру народних інструментів «Ми ковалі своєї долі» (сл. П. Тичини, 1961); пісні й хори (понад 16), романси, інструментальні твори – для малого симфонічного оркестру – сюїта «П'ять народних пісень» (1929), для симфонічного оркестру – «Вулична інтермедія» (1930), для скрипки і фортепіано – Соната (1932), «Лірична пісня» (1933); для 2-х скрипок і фортепіано – обр. укр. народних пісень (1934); для оркестру народних інструментів – обр. «Плескач» (1935); аранжування українських народних пісень для різних складів хору – близько 50.

ГЛАДКИЙ Гордій Павлович (1849, Костянтиноградський повіт – 1894, Полтава) – український хоровий диригент, учитель музики, композитор. Музичні здібності проявилися досить рано, мав гарний голос. Здобув музичну освіту на місцевих синодальних регентських курсах. Останні організував композитор і капельмейстер Петро Щуровський. Щосуботи у кімнаті Гладкого збиралась молодь. Це були місцеві семінаристи, з яких утворювався хор, яким диригував Гордій Гладкий. Цей імпровізований колектив був першим виконавцем творів композитора. Тут були і хорові обробки українських народних пісень, і власні твори Гладкого на слова Т.Г.Шевченка – «Зоре моя вечірняя», «Ой по горі ромен цвіте», «Утоптала стежечку» та інші. У 1870-х роках написав музику до вірша Т. Шевченка «Заповіт». З 1870-го і до смерті працював диригентом хору й учителем хорового співу у Полтавській духовній семінарії. Серед його учнів – В. Курдиновський.

ГОРОВА́ Леся Володимирівна (1971, Львів) – українська співачка, композиторка, Народна артистка України (2017), член Національної Спілки композиторів (2001). Має в репертуарі більше 240 власних пісень. Пише пісні для молодих виконавців, дітей, інструментальну музику. Випускниця Львівської консерваторії ім. Лисенка, спеціальність – композитор, викладач теоретичних дисциплін. Навчалася в класі

відомого українського композитора професора Мирослава Михайловича Скорика. Після закінчення консерваторії викладала у Львівському музичному училищі ім. Станіслава Людкевича. З 1996 року працює у Вищому мистецькому коледжі Київської дитячої Академії мистецтв викладачем імпровізації та композиторської техніки. Серед учнів лауреати міських, всеукраїнських та двоє лауреатів міжнародних конкурсів юних композиторів.

ГРУБЕР Франц Ксавер (нім. Franz Xaver Gruber; 1787 – 1863) – австрійський вчитель початкових класів, церковний органіст та композитор у селищі Арнсдорф, що зараз є частиною міста Лампрехтсгаузен. Відомий, як автор музики до композиції *Stille Nacht* (Тиха ніч). (1818 р.).

ДЕМУЦЬКИЙ Порфірій Данилович (1860, Янишівка – 1927, Київ) – український фольклорист, хоровий диригент, композитор. Випускник Київської духовної семінарії (1876–1882). Юнаком співав у Миколи Лисенка, з яким мав тісні творчі зв'язки. Після закінчення медичного факультету Київського університету в 1889 році, працював лікарем в селі Охматові на Київщині. Збирав і обробляв народні пісні; організував народний хор, з яким виступав у багатьох місцевостях України. В репертуарі хору були українські народні багатоголосі пісні, що їх виконували в народному стилі. Автор вокальних творів («Дума про Федора Безрідного», «Заповіт» та інші на тексти Тараса Шевченка). Найважливіші збірки: «Народні українські пісні на Київщині» (1905); «Українські народні пісні» (1951); «Ліра і її мотив» (1954); «Українські народні пісні. Багатоголосся» (1954).

КАРПЕНКО Євген Віталійович – доцент кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Закінчив Харківський інститут мистецтв імені І.П.Котляревського за фахом «хорове диригування» (1980). Присвоєно вчене звання доцента (1992). Автор 13 дитячих опер, які ставляться в м. Суми та за його межами (Київ, Волгоград, Конотоп). Опублікував більше 100 пісень, більшість з яких адресована дітям шкільного віку. Першим зайнявся обробкою народних пісень Сумщини для академічного хору (обробки опубліковані окремою збіркою, деякі передруковані в збірках хорових творів різних авторів). Видав дві збірки хорових творів без супроводу та з супроводом фортепіано. Основні фахові курси – хорове диригування, хоровий клас, аранжування, практикум шкільного пісенного репертуару. Член Всеукраїнської Національної музичної спілки. Багато років очолював обласну асоціацію композиторів. Відмінник народної освіти.

КИРЕЙКО Віталій Дмитрович (н. 23.12.1926) – композитор, педагог і муз.-громад. діяч. Канд. мистецтвознавства (1953). Засл. діяч мистецтв УРСР (1966), нар. арт. УРСР (1977). Чл. Національної спілки композиторів України. Н. в с. Широке (нині село Солонянського р-ну Дніпроп. обл.). Закінчив Київ. консерваторію (1949, клас композиції Л. Ревуцького) та аспірантуру при ній (1952). 1949–88 – викл., доцент (від 1961), проф. (від 1978) Київ. консерваторії. Лауреат премії ім. М.Лисенка (1985). Кавалер ордена "За заслуги" 3-го ст. (2001).

Твори: опери – «Лісова пісня», «У неділю рано зілля копала»; балети – «Тіні забутих предків» (лібрето Ф.Коцюбинського та Н.Скорульської за повістю М.Коцюбинського, 1960), «Відьма», «Оргія» (лібрето Н.Скорульської за драм. поемою Лесі Українки, 1977); вокально-симфонічна кантата «Пам'яті М.Коцюбинського» (1965); для симфонічного оркестру – 10 симфоній (1952, 1964, 1968, 1970, 1975, 1977, 1986, 1992, 1994, 2002), сюїта «Українські танці» (1958), поема «Дон Кіхот» (1981), для струнного оркестру – симфоніста (1971); для фортепіано з оркестром – «Поема» (1973); для струнного квартету – фантазія і fuga (1957), сюїта (1958), 3 квартети (1974, 1984, 1985); для скрипки соло – 2 сонати (1968), для скрипки і фортепіано – соната (1993); для фортепіано – 24 дитячі п'єси (1962), 7 сонат (1968–99), рапсодія (1977); хори на слова Г. Сковороди, Т.Шевченка, О. Пушкіна, Й.-В.Гете, М. Рильського, П. Тичини та ін.; романси на слова Т.Шевченка, Лесі Українки, І. Франка; обробки нар. пісень; музика до театральних вистав. Музикознавчі праці: Українські народні пісні в обробках радянських композиторів для голосу і фортепіано (дис., 1953), статті в наук. зб. та пресі.

КОЛОМІЄЦЬ Анатолій Панасович (1918 – 1997) – український композитор та педагог, професор, заслужений діяч мистецтв України. Навчався у Великих Сорочинцях, у Полтавському музичному училищі. Учень Левка Ревуцького. Чи не першим в Україні започаткував музичний жанр фортепіанної транскрипції – фантазія на теми опери «Тарас Бульба» М. Лисенка, вокальні твори Л. Ревуцького. Зробив великий внесок у справу музичного редагування творів українських композиторів – М. Вериківського, Г. Верьовки, В. Косенка, К. Стеценка. Його авторству належать: хори «Сон», «Гопак», п'єса для бандури «Українська соната», балет «Улянка», твори для фортепіано, симфонічні твори, вокально-симфонічні твори, камерно-інструментальні твори, обробки народних пісень. Характерними рисами його творів є художня довершеність, філігранна витонченість музичного мовлення та одночасна простота й дохідливість образу.

КОРЧІНСЬКИЙ Юліан Олексійович (1921, с. Крушельниця, Львів. обл. – 1990, м. Дрогобич Львів. обл.) – диригент, композитор. Доц. (1977). Засл. діяч мист-в УРСР (1969). Закінчив філологічний (1947) та музично-педагогічний (1972) факультети Дрогобицького пед. ін-ту, де від 1970 й працював: від 1989 р. – професор кафедри методики музичного виховання, співів та хорового диригування. 1950–70 – кер. Прикарпатського ансамблю пісні й танцю України «Верховина» (м. Дрогобич). У пошуках репертуару для ансамблю записав понад 2 тис. прикарп. нар. пісень, зокрема бойків., лемків. і гуцул.; підготував до друку 500 пісень з пд. р-нів Львівщини. Автор пісень: «Ми ступаєм до бою нового» (сл. І. Франка), «Борислав – сміється» (сл. М. Сома), «Стежинка» (сл. М. Ільницького), «Щаслива мати» (сл. П. Воронька), «Про хліб» (сл. М. Рильського) та ін.; низки творів для дітей. Здійснив аранжування укр. нар. пісень для різних типів хорів переважно без супроводу, які видав у зб. «Бойківські та лемківські народні пісні» (1970), «Українські народні пісні: Обробка для хору в супроводі баяна» (1973), «Карпатські струмочки» (1979). У «Піснях з Львівщини» (1988; усі – Київ) вміщено пісні, записані К. у пд., передгір. і гір. р-нах Львів. обл.

КОС-АНАТОЛЬСЬКИЙ Анатолій Йосипович (1909, Коломия, – 1983, Львів) – український композитор, народний артист України (1969), лауреат Державної премії

УРСР імені Т. Шевченка (1980). Випускник Львівської консерваторії (1934). Кос-Анатольський є автором низки концертів та популярних хорів («Нова Верховина», «На горах Карпатах» та ін.), сольних пісень, романсів. Він широко використовував пісенні здобутки лемків, обробляв лемківські пісні, які успішно виконує хорова капела «Лемковина».

Твори: **Опера** «Назустріч сонцю» (лібр. Ростислава Братуня, 1957, 2-а ред. «Заграва», 1959); Балети «Хустка Довбуша» (лібр. П. Ковинєва, 1950), «Сойчине крило» (лібр. О. Гериновича за І. Франком, 1956), «Орися» (лібр. О. Гериновича, 1964, 2-а ред. 1967); **Оперета** «Весняні грози» (лібр. Є. Кравченка, 1960); **Вокально-симфонічні твори:** Кантати «Давно те минуло» (сл. Т. Шевченка, 1961), «Безсмертний заповіт» (сл. власні, 1963), **Ораторія** «Від Ніагари до Дніпра» (сл. Р. Братуня, 1969), **Поема** «Львівська легенда» (сл. Р. Братуня, 1970) та інші; Для симфонічного оркестру – Сюїти з власних балетів (1950—1964), Концертна увертюра «Гаудеамус» (1961), Інструментальні концерти: Для фортепіано – 2 концерти (1955, 1962), Для арфи – концерт (1954), Поема для скрипки з оркестром (1966), Для скрипки з оркестром – рапсодія «На верховині» (1982); Для інструментів соло: Для скрипки – «Закарпатська рапсодія» (1952), Поема (1962); Для фортепіано – «Гомін Верховини» (1954), 12 прелюдій (1955), «Гуцульська токата» (1958), Скерцо (1959), «Буковинська сюїта» (1982); Хори; **Романси** – «Солов'їний романс» (сл. власні, 1954), «Ой ти, дівчино, з горіха зерня» (сл. І. Франка, 1956), «Ой піду я межі гори» (слова власні, 1958), «Два потоки з Чорногори» (сл. Петренка) та ін. **Пісні** – «Думи німі» (слова Лесі Українки), «На горах Карпатах», «Зустріч на стерні» (обидва на сл. П. Воронька, 1949), «Коломия-місто» (1954), «Ой коли б я сокіл» (обидва на власні слова, 1957), «Гей, браття опришки» (слова М. Устияновича, 1965), «Лукашева сопілка» (слова Й. Струцюка, 1981). Естрадні пісні – «Білі троянди» (слова Р. Братуня), танго «Зоряна ніч» (1965) та ін. Обробки народних пісень; музика до театральних вистав.

ЛЕОНТОВИЧ Микола Дмитрович (1877, с. Монастирок, Брацлавський повіт, Подільська губернія, Російська імперія – 1921, с. Марківка, Гайсинський повіт, Подільська губернія, Українська Соціалістична Радянська Республіка) – український композитор, хоровий диригент, громадський діяч, педагог. Автор широковідомих хорових обробок українських народних пісень «Щедрик», «Дударик», «Козака несуть». Його обробка «Щедрика» відома у всьому світі як різдвяна колядка (англ. «Carol of the Bells»). **Твори:** **Опера** «На Русалчин Великдень» (1919, незакінчена; 1975 М. Скорик завершив, відредагував та інструментував для сучасного складу симфонічного оркестру); **хори** на слова українських поетів: «Льодолом» на слова В. Сосюри, «Літні тони» на сл. Г. Чупринки «Моя пісня» (сл. І. Білиловського), «Легенда» (сл. М. Вороного); **композиції на літургійні тексти:** Літургія св. Івана Златоустого, Молебень, частини Всенощної; **хорові обробки українських народних пісень** – понад 150.

ЛИСЕНКО Микола Віталійович (1842, с. Гриньки, нині Глобинський район – 1912, Київ) – український композитор, піаніст, диригент, педагог, збирач пісенного фольклору, громадський діяч. Миколу Лисенка заслужено вважають засновником української національної музики. Суттєву роль у цьому відіграла як його композиторська, так і

етнографічна діяльність. У композиторській спадщині Лисенка важливе місце займають твори на тексти Т.Шевченка. Музика до «Кобзаря», «Радуйся, ниво неполитая», «Б'ють пороги», «Гайдамаки», «Іван Гус» тощо, що стали наріжним каменем подальшого розвитку українського академічного музичного мистецтва та утвердження його самобутності. Лисенко – автор опер «Різдвяна ніч» (1874), «Утоплена» (1885), «Наталка Полтавка» (1889), «Тарас Бульба» (1890), «Енеїда» (1910), дитячих опер «Коза-дереза» (1880), «Пан Коцький» (1891), «Зима і Весна» (1892), оперети «Чорноморці», які стали основою українського національного оперного мистецтва. До найвідоміших творів Лисенка належать музика гімнів «Молитва за Україну» та «Вічний революціонер», опери «Тарас Бульба», «Наталка Полтавка» та інші. Лисенко створив численні аранжування народної музики для голосу й фортепіано, для хору та мішаного складу, а також написав значну кількість творів на слова Тараса Шевченка. Хоча Лисенко був світським композитором, він усе ж написав декілька творів на духовну тематику: «Камо поїду от лица Твоего», «Херувимська» та молитву «Боже великий, єдиний» (слова О. Кониського), а також здійснив обробки трьох побожних пісень – «Пречиста Діво, мати Руського краю», «Хресним деревом», «Діва днесь пресущественного раждает». Отримавши фахову освіту як піаніст, Лисенко став автором ряду фортепіанних творів великих та малих форм – це «Українські рапсодії» (gis moll, a moll), «Героїчне скерцо» ор. 25, «Епічний фрагмент» ор.20, «Українська сюїта». Фортепіанні мініатюри М. Лисенко об'єднував у невеликі цикли – «Альбом літа 1900» ор. 37, «Альбом особистий» ор. 40 тощо. З епічних творів, за доби самостійності, найбільшу популярність отримав його «Запорозький марш».

МАЙБОРОДА Платон Іларіонович (1918, Пелехівщина, Полтавська губернія, УНР – 1989, Київ, УРСР) – український композитор, народний артист УРСР (з 1968 року), лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1962), народний артист СРСР (з 1979 року). Автор численних пісень і хорів, обробок народних пісень, а також ліричних пісень – в тому числі «Рушничок», «Якщо ти любиш», «Ми підем де трави похилі», «Київський вальс». В творчому доробку також симфонічна поема «Героїчна увертюра», вокально-симфонічна поема «Тополя» (слова Тараса Шевченка), музика до драм. спектаклів, а також до фільмів.

МАРТОН Їштван Фёренцович (Степан Федорович; 1923, с. Софія, нині Мукачівського району Закарпатської області – 1996, Ужгород) – український композитор Заслужений діяч мистецтв України (1972). Випускник Мукачівської вчительської семінарії та Ужгородського музичного училища по класу фортепіано. Здібного музиканта помітили і запросили в училище на постійну роботу. Чимало вихованців Степана Федоровича, зокрема Є. Станкович, А. Затін, В. Теличко, К. Єндрик, М. Попенко та багато інших стали згодом відомими професійними композиторами і виконавцями. На початку 50-х років починається творча співпраця із Закарпатським народним хором, для якого він аранжує народні пісні, створює танцювальну музику, яка завойовує визнання публіки на теренах колишнього СРСР. На основі закарпатських українських, словацьких, угорських народних мотивів композитор створив «Закарпатську сюїту» для хору з оркестром, українські «Картинки народного гуляння», вокально-хореографічну композицію «Закарпатські орнаменти». **Твори:** музика до комедії «Квітнуть конвалії», твори для хору, органу, камерного оркестру, у творчому доробку є сюїти і сонати, романси і пісні,

а також музика до художнього фільму «Над Тисою» та документального «В Карпатах», вистав «Вернигори» В. Вовчка, «Повінь» Ф. Потушняка та «Чардаш над Амуром». Чимало їх, наприклад, «Гей, чули гори» на слова В. Вовчка, улюблені і популярні в народі й нині. Степан Мартон, як єдиний на Закарпатті професійний угорський композитор, був прийнятий у Спілку композиторів Угорщини.

РЕВУЦЬКИЙ (Лев) Левко Миколайович (1889 – 1977) – український композитор, педагог, музичний і громадський діяч. Доктор мистецтвознавства, академік АН УРСР, заслужений діяч мистецтв, народний артист СРСР, лауреат Державної премії СРСР, Державної премії УРСР ім. Т.Г. Шевченка. Ревуцький – автор творів великих музичних форм: соната для фортепіано, дві симфонії (друга на теми українських народних пісень 1926, у новій редакції 1940, один з найкращих творів Ревуцького), два концерти для фортепіано. Ці твори написані з тонким знанням виконавчого апарату, одні з перших в українській музичній літературі. Також у творах менших форм (фортепіанні прелюдії, твори для скрипки й віолончелі з фортепіано) Ревуцький дуже оригінальний свіжістю музичної мови й технічними прийомами. Серед вокальних творів відзначається кантата «Хустина», як і прекрасні обробки народних пісень для голосу з фортепіано, в яких особливо цікаві фортепіанні партії, трактовані наскрізь самостійно (окремі збірники «Галицькі пісні», «Сонечко», «Козацькі та історичні пісні»). Значний внесок Л. Ревуцький зробив і в розвиток жанру обробки народних пісень. У його творчій спадщині близько 120 оригінальних обробок. Разом з Б. Лятошинським Ревуцький вважається найвпливовішим діячем української музичної культури своєї епохи. Випускниками його класу були М. Дремлюга, В. Гомоляка, О. Андрєєва, Г. Жуковський, Г. Майборода і П. Майборода, В. Кирейко, А. Филипенко, С. Жданов, А. Коломієць, О. Зноско-Боровський, Л. Левитова, Г. Мірецький, В. Рождественський, Л. Грабовський та ін. Ревуцький багато зробив для популяризації творчості М. Лисенка. Був редактором 20-томного зібрання творів М. Лисенка, здійснив фундаментальну редакцію опери «Тарас Бульба». Також Л. Ревуцьким здійснена редакція Фортепіанного концерту В. Косенка.

САВЕЛЬЄВ (Вейц) Борис Ісаакович (1934 – 1991) – радянський композитор. Випускник Московського Інституту культури, автор естрадних пісень, музики до популярних мультфільмів (серіал про Кота Леопольда тощо), дитячих мюзиклів («Скарби Капітана Флінта», «Морський диявол» тощо).

СВИРИД Олексій – голова циклової комісії викладачів хорових дисциплін спеціалізації «Народне пісенне мистецтво» Гадацького коледжу культури і мистецтв ім. І. П. Котляревського, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії, керівник народного хору коледжу.

СТЕПОВИЙ (Якименко) Яків Степанович (1883 – 1921) – український композитор, хоровий диригент, педагог, музичний діяч. У творчому доробку хори (як для дорослих, так і для дітей), обробки народних пісень.

СТЕЦЕНКО Кирило Григорович (1882 – 1922) – український композитор, хоровий диригент, педагог. У творчому доробку 5 кантат, 28 хорів («Сон», «Бурлак», «Прометей», «Перше травня» та ін.), обр. укр. нар. пісень.

СТЕЦЮН Микола Григорович (1942, м. Бахмут – сучасний український композитор, музично-громадський діяч, член Національної спілки композиторів України, Заслужений діяч мистецтв України. У 1969 році закінчив факультет народних інструментів Харківського інституту мистецтв, 1973 – клас композиції професора І.Ковача. Основні твори: Кантата для хору та симфонічного оркестру (1973); «Молодіжна увертюра» для симфонічного оркестру (1974); Концерт для гітари з оркестром «Іспанський» (1997); Варіації для гітари з оркестром на тему А. Коррелі (1999); Варіації на Т.М. Преторіуса для гітари з оркестром (2000); «Слобожанська увертюра» для симфонічного оркестру (2004); Камерні твори: Квартет у 3-х ч. (1976); Соната для фортепіано (1975); Для народних інструментів: Лірична фантазія на тему П. Гайдамаки "Калинонька" (1980); Елегія Гнату Хоткевичу (2003) для оркестру народних інструментів; Сюїта для оркестру народних інструментів на українські теми (1970); Концертіно для домри та баяна з оркестром (1972); Скерцо для домри з фортепіано (1969); Рапсодія для цимбал з оркестром (2005); Фантазія для альту з оркестром (2000); Фантазія для тромбону з оркестром (2001). Для дітей: Мюзикл «Ах та горішок» (1983); Мюзикл «Гаврош» (1983); Оперета для дітей «Котигорошко» (1996); Дитяча опера «Коли звірі говорили» за казками І.Франка (1998); Пісні (близько 200), у тому числі «Криниченька», «Земле моя, земле», «Золушка», «Тільки вишні», «Разговор с городом» на вірші Ю. Петренка, Б. Олійника, Б. Окуджави, Ю. Ентіна тощо.

УМАНЕЦЬ Василь Андрійович (1916, с. Рубченки – 1996) – український композитор, педагог та бандурист, кандидат мистецтвознавства, доцент Київського педагогічного інституту. Музичну освіту здобув у Київській консерваторії (1945). Учень Миколи Грисенка. Викладач музичних шкіл Києва і Дніпра. Твори для симфонічного оркестру, струнного квартету, солоспіву на слова українських поетів, пісні для дітей, обробки народних пісень; праці на теми української хорової музики.

ЦЕСЛЮКЕВИЧ Ірина Вікторівна – (1955 – 2015). Народилася 1955 року в Білорусії. У 1980 році закінчила Ленінградську консерваторію по класу композиції у професора Бориса Івановича Тищенка, а в 1982 році у нього ж пройшла курс асистентури-стажування. Член Спілки композиторів Росії з 1981 року. Серед її творів шість опер (п'ять були поставлені), два балети (один з яких, «Гидке каченя», написаний у співавторстві з О.Петрової і А.Мікітой, був поставлений у Ленінграді, Києві, Саратові), симфонічна і камерна музика, вокальні цикли, музика до драматичних спектаклів і кінофільмів, музика для дітей.

ШИРІНГ Джордж (1919, Лондон – 2011, Нью-Йорк) – джазовий піаніст-віртуоз і композитор. Грі на фортепіано Ширінг почав навчатися з трьох років, проте вищої музичної освіти не отримав, натомість грав в місцевих пабах.

У 1947 році Ширінг емігрував до США, де прославився як видатний джазовий піаніст. Особливою фішкою Ширінга стала гра в техніці зв'язаних рук, в якій музикант досяг

неперевершеної досконалості. Цей прийом гри передбачає паралельний рух рук по клавіатурі, при якому ліва рука повторює мелодію, виконувану правою рукою, тільки на октаву нижче. Однією з найвідоміших композицій Ширінга стала «Lullaby of Birdland», присвячена легендарному саксофоністу Чарлі Паркеру. Пісню згодом виконували багато видатних вокалістів, зокрема Елла Фітцджеральд. Сам Ширінг стверджував, що успіх «Lullaby of Birdland» – це вражаюча випадковість.

ШУМАН Роберт (1810 – 1856) – німецький композитор, музичний письменник, критик, диригент. У хорovій спадщині твори для хору, та солістів – ораторії «Рай і Пері», «Реквієм за Мінйоною», музика до сцен з «Фауста» Гете, «Манфреда» Байрона, балади «Прокляття співака», «Про пажа та королівську дочку» тощо; для хору з оркестром – меса, реквієм (1852), «Нічна пісня», «Новорічна пісня», «Святкова увертюра»; 16 чоловічих хорів без супроводу, близько 30 творів для мішаних хорів, хори з супроводом фортепіано, органу, оркестру тощо. Супровід в творах Р. Шумана має самостійне значення. Особливої популярності набули хорovі твори «Цигани», «На Боденському озері», «Нічна тиша», «Доброї ночі», а також перекладення різних авторів фортепіанних творів Р.Шумана «Мрії», «Вечірня зірка» зі збірок «Альбом для юнацтва та «Альбом пісень для юнацтва».

ЮРЛОВ Олександр Олександрович (1927 –1973) – радянський хорovий диригент, музичний та громадський діяч, педагог, кандидат мистецтвознавства, Народний артист РСФСР (1970), Лауреат Державної премії СРСР (1967). Випускник диригентсько-хорovого факультету Московської консерваторії (клас О.В.Свешнікова) (1950). З 1958 року – художній керівник та головний диригент Республіканської російської хорovої капели. Пропагував твори російських радянських та зарубіжних композиторів. Брав активну участь у діяльності Всеросійського хорovого товариства, завдяки чому радянське масове хорovе мистецтво набуло бурхливого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева Л. Методика преподавания хорового дирижирования / Л. Андреева // навчальний посібник: Музика. – 1969. – 121 с.
2. Дем'янюк Н.Ю. Хрестоматія з диригування хором: навчальний посібник для студентів педагогічних університетів. У 3 частинах. Частина I
3. Заруба Е. (укл.) Програма з курсу «Диригування», Київ РНМК – 1992, 22 с.
4. Колеса М. Основи техніки диригування / Микола Колеса// посібник: Музична Україна. – 1973. – 100 с. – 18 с.
5. Основи хорового диригування /укл. О. Прокулевич: Навч. посібник. — Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. — 140 с.
6. Хорові твори українських композиторів для жіночого та дитячого хору. Навчальний репертуарний посібник. 2-ге видання / Упор. І.О. Зеленецька. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2013. – 160 с.
7. Юцевич Ю.Є. Музика. Словник-довідник / Ю. Є. Юцевич: Вид. 2-ге, переробл. і доп. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 352 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I ОПАНУВАННЯ РОЗМІРУ 3/4.....	7
ТВОРИ БЕЗ СУПРОВОДУ.....	8
Закувала зозуленька...Укр. нар. п. в обробці М.Леонтовича.....	8
Наступає чорна хмара...Укр. нар. п. в обробці М.Леонтовича.....	9
Пішов милий.....Укр. нар. п. в обробці М.Леонтовича.....	10
Павочка ходить.....Укр. нар. п. в обробці К.Стеценка.....	11
Тиха вода.....Укр. нар. п. в обробці М.Леонтовича.....	12
Моється цапля.....Угор. нар. п.....	13
В полі, полі плужок ходить...Укр. нар. п. в обробці М.Леонтовича.....	14
Защebetала та й ластівонька...Укр. нар. п. в обр. Ю. Корчинського.....	15
Заповіт.....Муз. Г.Гладкого, вірші Т. Шевченка.....	16
Нова рада стала.....Укр. нар. п. в обробці К.Стеценка.....	17
Колядка.....Муз. Є. Карпенка, сл. народні.....	18
Свята ніч.....Муз. Ф. Грубера, сл. Й. Мора.....	19
ТВОРИ З СУПРОВОДОМ.....	21
Різдво.....Муз. і сл. І. Цеслюкевич, перкл. Н. Єпіфанової.....	21
Розмовляла калинонька..Муз. А. Кос-Анатольського, сл. А. Пашка.....	23
Веснянка.....Укр. нар. п. в обр. Л. Ревуцького.....	25
Пісня про Дніпро.....Муз. Пл. Майбороди, сл. Т. Масенка.....	28
Білі каштани.....Муз. Пл. Майбороди, сл. А. Малишка.....	31
А вже весна...Хор з оп. «Зима і Весна».....Муз. М. Лисенка.....	33
Ой черчику та горобчику..Укр. нар. п. в обр. Ю. Соколовського.....	37
Матері.....Муз. Ю. Михайленко, сл. М. Щербака.....	40
РОЗДІЛ II ОПАНУВАННЯ РОЗМІРУ 4/4.....	43
ТВОРИ БЕЗ СУПРОВОДУ.....	44
Було літо.....Укр. нар. п. в обр. М. Леонтовича.....	44
На вулиці дощ, дощ.....Укр. нар. п. в обр. П. Демуцького.....	45
Ой ну, люлі, коточок...Укр. нар. п. в обр. М. Мельника.....	46
Дівчино моя, переяславко...Укр. нар. п. в обр. О. Свирида.....	47
Масниця, яка ти нудна.....Укр. нар. п. в обр. О. Свирида.....	48
Вечірня зірка.....Муз. Р. Шумана, рос. текст Я. Родіонова.....	49
Ой місяцю, місяченьку.....Укр. нар. п. в обр. О. Свирида.....	50
ТВОРИ З СУПРОВОДОМ.....	53
Ой літає соколенько.....Укр. нар. п. в обр. Г. Верьовки.....	53
Ой єсть в лісі калина.....Укр. нар. п. в обр. Л. Ревуцького.....	55
Зима.....Муз. і сл. Л. Горової.....	57
Іди, іди, дощику.....Укр. нар. п. в обр. Л. Ревуцького.....	60
Ой у полі вітер віє.....Укр. нар. п. в гарм. Л. Ревуцького.....	62
Мир вам, люди!.....Муз. Б. Савельєва, сл. М. Пляцковського.....	64
Земле моя, земле.....Муз. М. Стецюна, сл. Ю. Петренка.....	67
Карпатське танго...Муз. і сл. А. Кос-Анатольського.....	70
Бережіть планету...Муз. Дж. Ширінга, сл. З. Мартин.....	73
РОЗДІЛ III ОПАНУВАННЯ РОЗМІРУ 2/4.....	79
ТВОРИ БЕЗ СУПРОВОДУ.....	80
Грицю, Грицю, до роботи...Укр. нар. п. в обр. М. Леонтовича.....	80
Ой лис до лисиці.....Укр. нар. п. в обр. М. Леонтовича.....	81
Якби мені черевики.....Укр. нар. п. в обр. О. Свирида.....	82
Ой засвіти, місяченьку.....Укр. нар. п. в обр. О. Свирида.....	83
Був собі журавель.....Укр. нар. п. в обр. Ю. Соколовського.....	84

Ой на горі жито.....	Укр. нар. п. в обр. М. Мельника.....	86
Ой на горі жита много.....	Укр. нар. п. в обр. І. Мартона.....	87
ТВОРИ З СУПРОВОДОМ.....		89
Гандзя.....	Укр. нар. п. в обр. О. Юрлова.....	89
Ой вийду я за воротонька.....	Укр. нар. п. в обр. А. Коломійця.....	91
Гей, волошин сіно косить.....	Укр. нар. п. в обр. М. Лисенка.....	93
Журавель.....	Укр. нар. п. в обр. К. Стеценка.....	95
Коло Дунаєчку, коло бережечку	Укр. нар. п. в обр. М. Лисенка.....	96
Побратався сокіл.....	Укр. нар. п. в обр. В. Кирейка.....	97
Розлилися круті бережечки.....	Укр. нар. п. в гарм. Я. Степового.....	98
Про козака Супруна.....	Укр. нар. п. в обр. В. Уманця.....	100
ГЛОСАРІЙ МУЗИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....		103
КОРОТКІ ВІДОМОСТІ ПРО КОМПОЗИТОРІВ.....		104
ЛІТЕРАТУРА.....		112
ЗМІСТ.....		113